

KAITSE KODU!

N° 48/49

1 9 3 1

40 senti

Prof. Amandus Adamson'i pirnipuulõige Pax (rahu)

Ainult

„Terror“

hävita b lihtsal viisil
odava hinnaga radikaal-
selt rotte ja hiiri.

„Terror“

on inimestele ja koduloo-
madele täiesti kahjutu.

Keemia-kosmeetika-
laboratoorium

„CHEMKOS“

omanik

W. Treublut

Tallinn.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseleidu pea-
staabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltm. J. M a i d e,
telefon 451-94.

Tegev toimetaja L. S ö e r d, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaamiseks markimata
käskkirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talituse juht R i c h a r d J a k k, tel. 451-89.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülg:
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 48/49

1931

SISUKORD:

Mari Raamot: Naiskodukaitse ülesan-
ded.

Dr. V. Sumburg: Naine tervise valvurina.
A. Tõrvand-Tellmann: Et ei kõrduks
1. detsember.

Hilja Riiplnen Soome lotad Eestis.

— Kodukaitse tööst tulevase rahvaval-
gustaja seisukohalt.

— Kodutütard organisatsioonide eel.

H. J.: Kauniks päevaks.

Alma Sass: Tihenegu naiskodukaitse
read.

M. R.: Eesti kodukaitse naised Soome
lotta Svärd ühingu 10 aasta pidus-
tustel Helsingis.

Ella Susi: Üksikuid noorte organisat-
sioonidesse puutuvaid küsimusi.

— Julgesti vastu raskele ajale.

— or — Antiiktsivilisatsiooni hukku-
mise põhjusi.

M. Kont: Valga linna malevkonna 7. aas-
tapäevaks.

— Naiskodukaitse aruanded kohtadelt.

K. Anton: Maailmaruumi vallutamine.

Meeste-naiste
valmisriieteäri

P. Põder

Kullasepa 7

telef. 429-31

* * *

Suures valikus igasugu-
seid meeste ja naiste
valmisriideid ja tellimiste
vastuvõtmine soodsate
hindadega.

Tehakse ka vormiriideid,
eriti soodsail tingimustel
kaitselehtlasile.

* * *

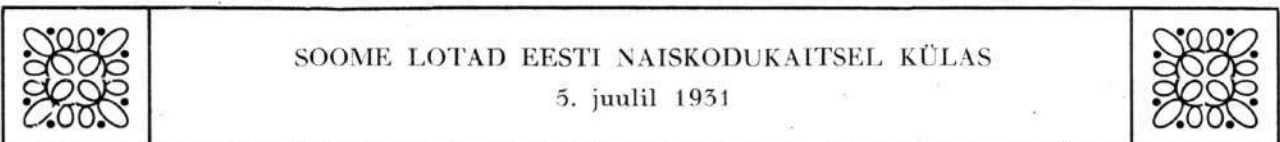
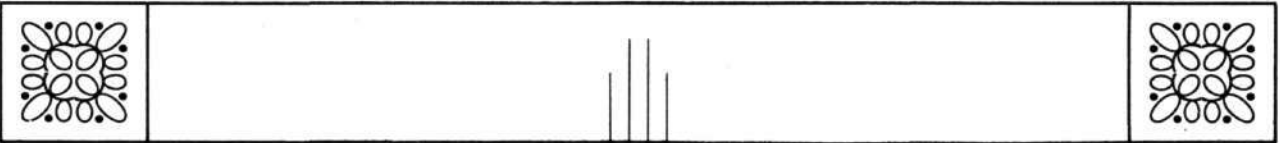
KAITSE KODU!

ILMUB KORD NÄDALAS

Nr. 48/49

Tallinnas, laupäeval, 5. detsembril 1931

Seitsmes aastakäik

SOOME LOTAD EESTI NAISKODUKAITSEL KÜLAS

5. juulil 1931

NAISKODUKAITSE ÜLESANDED

Naiskodukaitse kolmas erinumber püüab ka seekord jälle meie kodukaitse tööst ja tegevusest ülevaadet pakkuda. Erinumber ilmub ajal, millal maailma majanduskriis ümbritseb meie väikest kodumaad ja hoiab kodanike meeled ärevuses. Seni oleme püsinud kindlalt oma ülesannete täitmisel ja oleme tänini peagu puutumata maailma möllust. Ajalehed kirjutavad, et meie põllumees on väljapääsmatusse seisukorda sattunud. Töötute arv tõuseb alatasa. Oleme varsti otsas, kuuled siin ja seal hääli. Ei ole katki midagi, lausuvad rohkem optimistlikuma maailmavaatega inimesed. Oleme ühistundes üle elanud okupatsiooni, vabadussõja, esimese detsembri, samuti, kui eelolev talv meile tõesti peaks tooma raskusi, elame ka selle ajajärgu ühel meelel ja ühistundes üle, ainult peab olema usku enestesse ja oma võimeisse. Ei ole meil veel tööpoolest katki midagi. Ei ole meie eesti põllumees veel meie päevil nälga näinud, samuti ei ole töötuid ja puudustkannatajaid jäetud hätta. Ailes nad kogunevad talvekorterisse linnadesse ja juba ongi vabariigi valitsus määranud suured summad hädaabitöödeks ja puudustkannatajate toetamiseks. Seltskondlikud organisatsioonid

on igal pool kokku astunud, et ühel meelel andeid koguda, samuti on vastu tulnud riigi- ja omavalitsuste teenijad ja % oma sissetulekust annetanud puudustkannatajate perekondadele. Jõulud on ukse ees ja manitsevad heategevusele. Teeme seda rõõmuga ja sooja südamega. Oleme jälle ühel meelel, nagu alati kriitilistel silmapilkudel. Eriti meie, naised, olgem suuremeelsed — ärgem hädaldagem, kui tuleb natuke vähemaga leppida, rahuldagem ise ja sellega mõjuge rahuldavalt oma kodudes. Naine võib oma suure pikameele ja kannatusega halvemadki asjad heaks pöörda, usku ja usaldust äratada kõhklejais, lootust ja soojust tuua nendele, kes seda vajavad, kuni talv möödub, päike jälle uue elu äratab, tööd ja leiba kogu maal jälle jätkub küllaldaselt.

Meil, kodukaitse naistel, seisab ees eriti töörikas ja vastutusrikas ajajärk, kus tuleb energiliselt koguda enese ümber kodutütreid ja neid põhimääruste järgi organiseerida. Meie kodukaitse read tihenevad, ühistunne areneb, loodan, et ka see suur ettevõtte edeneo naiste käes samuti nagu kõik muu. Julge pealehakkamine on pool võitu!

Mari Raamot

NAINE TERVISE VALVURINA

Meie tervis oleneb väga suurel määral eluviisidest, kommetest ja harjumustest. Seepärast ongi tervishoiu küsimused ühtlasi ka kasvatusel küsimused.

Naine on kasvataja majas — enam kui mees.

Kasvatuse küsimused lasuvad perekonnas lõviosalt emal. Muidugi võivad need tarbekorral lasuda ka isal, kuid mehel ei leidu iialgi niipalju silma ega püsi koduste pisiasjade jaoks kui naisel. See pole mehe loomuses, naisel aga küll. Seepärast on naine koduse elu ja kasvatusel juhina asendamatu. Ka välispool kodu, koolis, kus meil naine tegeleb, on ta tihti kui kasvataja asendamatu, eriti vähemate laste kasvatamisel, sest see vastab naise loomusele. Arstiks näiteks öeldakse mees paremini sobivat kui naine. See on ehk nii, et iga eriala — näiteks kirurgia ja lõikused — ei sobi hästi naise loomusele ja siin on mehel nagu mehe süda. Kuid teisele alale, näiteks lastehaigused jne., sobib jälle naine hästi.

Olgu lugu kuidas on arstikutse sobivusega, tervishoiuliste teadmiste levitamine sobib naisele paremini kui mehele. Tervishoiu seisukohast on tähtis, et teatud tervishoiu määrusi ja nõudeid juba lapsest saadik sisendataks, nii et need saaksid harjumuseks; on tähtis, et eeskujude antaks puhtusega jne. Selles töös on naisel võimalik palju korda saata, on võimalik oma kogemusi tervishoiu alal istutada kõige tänuilikumale ja vastuvõtlikumale pinnale — noorele pinnale — aga ka mõju avaldada ja eeskujude anda vanale ümbrusele.

Meie naised tahavad seda teha.

Naiskodukaitse — seda tuleb mõista mitte niipalju sõjalise tegevusena kui just selle sõna otseses mõttes — kodu kaitsta igal ajal ja paljudel viisidel. Üks neist viisidest on rahva tervishoiu eest hoolitsemine.

Naiskodukaitse poolt ettevalmistatavad samariitlased — need peavad ligimest aitama tervishoiu ja siimese arstiabi alal peamiselt just rahuajal, igapäevases elus.

Aga on ka selge, et sõjaajal, kui kõik jõud on rindele tõmmatud, naiskodukaitsele ja ta samariitlasile seda suurem ülesanne jääb täita — olla abiks sisekaitse korraldamisel seljataga.

Tervishoidlike küsimuste levitamisel etendab veel väga tähtsat osa vastav organisatsioon. Säärane tegev, aktiivne organisatsioon, kümneisse tuhandesse ulatava liikmete arvuga ja alaorganisatsioonidega üle maa, on meie naiskodukaitse — küll veel noor organisatsioon, kuid selle võimas kasvamine annab selget tunnistust naiste ärkvelolekust ja tegutsemisest üle maa.

Meie naiskodukaitsele on kõik head eeldused selleks, et viia edasi meie kodu korraldamist üldse ja tervishoiu alal eriti. Neil aladel seisab veel suur tööväli ees.

Jõudu selleks!

Dr. V. SUMBERG,
Eesti Tervishoiu Muuseumi juhataja,
Tartu maleva sanitaarpealik.

ET EI KORDUKS 1. DETSEMBER

1. dets. 1924 — 1931. See on seitse aastat. Seitse aastat on riigi elus lühike aeg, rahva elus veel lühem. Kuid ka sääraseid „hetked“ on täis sündmusi, mis tugevasti mõjutavad rahva saatust. Oma riikluse mõiste ja tähtsuse tõlgitsemiseks annavad möödunud aastad nii mõndki huvitavat.

Suuri ohvreid nõudnud vabadussõda möodus. Meie rahuldustunne oli täieline, meie õnn tõeline, kuid alateadlik otsekui noorel, mitte eluküpsel inimesel. Ja tolles alateadlikus õnnes ja rahuldustundes elasime kuni 1. dets. 1924. a., missugune silmapilk ähvardas meile kujuneda saatuslikuks. Olime nagu lapsed, olime unustanud elu realiteedi. Me ei suutnud kainelt hinnata meid ümbritsevat, me ei suutnud, õieti ei tahtnudki vaadata tulevikku. Rahvas ei teadnud, mis mõeldi, mida kavatseti ja milleks oldi valmis konspiratiivseis „staapides“ põranda all 30. novembri õhtul 1924. a. Siiski teadlikena riigikodanikena oleksime pidanud seda teadma, vähemalt aimama, sest tunnusemäärke oli. Kuid teadlikeks selles saime 1. dets. Tolle päeva verine kogemus otsekui kainestas meid, tõi piiramata vabaduse unistuste maalt alla igapäevase elu juure. Sel raskel katsetunnil langes nii mõnigi kohusetruu kodanik, tapeti kommunistide poolt ka juhuslikult ettesattunud.

Mälestame neid kõiki vaikses leinas!

Kindlasti ei tule meil enam tuua nii-öelda juhuslikke ohvreid, sest nüüd oleme valvsad, oleme enesekaitseks organiseerunud ja koondunud tihedaks ridadeks, nii vanad kui nooredki, nii mehed kui naisedki, ülemaalise kodukaitse lipu alla. Kodukaitse on rahvuslik organisatsioon kõrgete eesmärkidega. Ta on tõsiste isamaa poegade ja tütarde kogu, kes on koondunud ühte perre, vabatahtlikult isamaa armastuse õhutusel ja rahvusliku omakultuuri kaitsmise ja arendamise eesmärgil. Ei ole ju omakultuuri riikliku iseseisvuse. Kuid oma rahvuskultuuri arendamiseks on kõigepealt vaja sisemist rahu riigis. 1. detsember näitas selgesti, et riigivastased ei põlga mingit abinõu rahvusriigi kukutamiseks.

Kodukaitse organisatsioonid on nüüd valvel, et ka kõige jultunumaid kavatsusi paralüeerida.

Meie riigi elu on veel arenemisel. Kõige parema tahtmisega ja jõupingutusega ei ole me saanud selle

lühikese aja jooksul riiklikus mõttes päriselt „täisealists“ . Seda tarvilisem on, et meie riigi arenemine võiks sündida rahus ja julgeolekus. See annab ka igale kodanikule teadmise, et ta töövilja ei hävita poliitilised õnnekütid ja „maailmaparandajad“.

Meie riigi põhiseadusega on pandud alus selleks, et riigi ja rahva elu võiks takistamatult areneda rahva tahtmise kohaselt. Seda rahulikku arenemist võimaldada jääbki edaspidi meie kodukaitse õilsaks ülesandeks. Kodukaitse oma tervikus, samuti ka iga üksik kodukaitse liige, peab igal ajal olema valmis astuma võitlusse riigikorra ja rahva julgeoleku kaitseks. Sellega on alla kriipsutatud, et kodukaitse organisatsioon ei seisa üksikute rahvakihtide teenistuses, nagu mõned tahavad seda seletada, vaid et kodukaitse teenib kogu rahvast. Ta ei tunnusta üksikuid rahvakihte või erakondi, ta kaitseb kõiki, töölist samuti nagu tööstureidki, muidugi eeldades, et nad kõik seaduse piires ja seaduses ettenähtud teel töötavad ja võitlevad oma sihtide saavutamiseks.

Peale alalise valmisoleku aktiivseks väljaastumiseks ja otsekohe rahvusliku enesetunde ja omakultuuri süvendamise peab kodukaitse täitma veel teisi tähtsaid ülesandeid. Distsipliini-, kohuse- ja autunne on üheks sääraseks ülesandeks kodukaitsele. Ta kasvatab oma poegi ja tütreid, õpetab neile kohuste täitmist, distsipliini ja ohvrimeelsust.

Isamaa kaitsmisel esinevad kaks jõudu — füüsiline ja kõlbeline. Esimese moodustab hästi õpetatud ja relvastatud kaitsejõud, teise — isamaa-armastus ja kohusetunne kogu rahvas, sisemine veendumus ja tarve kaitsta oma kodumaad, olles tarbekorral valmis andma oma elu selle eest. Milline neist kahest on tähtsam, on raske otsustada, kuid arvan, et üks neist ei saa läbi teiseta. Kodukaitse tahabki kasvatada rahvamasides kõlbelist jõudu, et millalgi enam ei korduks 1924. aasta 1. detsember. Sügavasti äratuntud rahvusriikliku meelsusega ei ole mõeldav väikese rahva püsimine iseseisvana, eriti aga säärasel tormisel ajajärgul nagu on seda olevik ja vististi saab olema ka lähem tulevik.

Tallinn, 26. XI 31.

A. Tõrvand-Tellmann,
Tallinna ringkonna esinaine.

Nõudke ainult tuntud prov. JÜRGENSI
BOR-TYMOL seepi

Londonis suure aurahaga kroonitud.

—:—

Kaubamärk: „Pesev laps“.

Kõrgeimas headuses tualettseep: vistrikkude, tedretähtede, päeva-põletuse ja liigse higistamise vastu, teeb naha siledaks ja valgeks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes parem. kauplustes.

SOOME LOTAD EESTIS

3-da juuli hommikul kohtusid lotaringide esindajad ja lotade keskjuhatuse liikmed Suomi-laeva pardal, nagu varem saadetud ringkiri oli määranud. See polnud mingisugune ametlik kohtumine, konstateeriti vaid eneste rõõmuks, et siin nüüd ollakse teel võõrsile Eestisse. Ühes olid tulnud ka kaks endist esinaist, magister Helmi Arenberg-Pentti ja juhataja Dagmar von Essen, keskjuhatuse kantseleiülem Hilma Pohjanpalo ja pr. Jahnson Helsingist, kes oli saanud isikliku kutse. Kes eri ringe esindasid, seda võib näha järgnevaist piltidest. Igal juhul iga ring oli saanud oma sobivaima lota. Ja nii oli meil nii lõbus nagu just ainult lotadel võib olla.

Ilm oli imeilus. Ruth Munkkil oli kaasas karbitäis esimesi kirsse — kes ainult jõudis, sai neist oma osa. Kõlas laule. Maitsev lõuna tõstis veelgi mõnusat tunnet. Ainult Fanni Luukkose otsaesisel paistis paar mure-kortsu: kuidas ja kus peetakse selles rõõmutuhtina keskjuhatuse koosolek? — Kuid jõuti selgusele selleski asjas. Asuti laeva kapteni kajutisse. „Võõrastele sissepääs keeldud.“ Küsimused arutati läbi üksmeelselt, pikemate vaidlusteta. Võis ju koosolekut pärast seda jätkata kuski kunagi, võib-olla Eestis, oli ju veel aega ees.

Laevamatk Eestisse on oieti niisugune lühikesepoolne veneretk, aeg kulub iseendast. Nii juba paistsidki Eesti äärjooned just siis, kui Soome omad parajasti olid kadunud. Vana Pirita tervitas juba kaugelt. Niipea kui silm eraldas sadamapiirkonna, kiindus silm helesinisesse, valgerättilisse rühma, kes ootas rannal — Eesti kodukaitsjad.

Sõbralik vastuvõtt lilledega ja sõnadega. Siin olid juba varemalt tuntud: Mari Raamot, Eesti kodukaitse esinaine, Helene Juhani, kodukaitse juhatuse sekretär. Sadamasse olid saanud ka need sõbralikud perenaised, kes viisid osa lotadest oma kodudesse võõraks. Oli m. s. tuntud eesti laulja Paula Brehm, praegune proua Jürgenson, Soome Tallinna saadik minister Vuorimaa oli samuti meil vastas.

Suurem osa meist, kõik ringide esindajad, oli mõnustasti mahutatud Tallinna kaitseliidu maja suure

võimlasse, mis oli möbleeritud mugavate vaipadega ja kormööbliga ja varustatud kõikide mugavustega. Osa meist oli paigutatud kodudesse. Kindrali pr. Tõrvand ja pr. Brehm-Jürgenson teiste hulgas olid sõbralikult loovutanud oma külalislahked kodud, kus kogu meie külaskäigu kestes näidati piiratud sõbralikkust.

Ametlik vastuvõtt oli Tallinna kaitseliidu majas. Ilusa rikkaliku kohvilaua ääres ütles Mari Raamot meile tere tulemast. Kõne tõlkis soome keele konsul

Vesterinen. Sõlmiti esimesi tutvusi. Eesti ja soome keelt kõneldi segamini, otsiti kaitset ka saksa keelest. Juba algusest peale valitses otsekohene ja elav läbikäimine. Meisegi, kes me endis eestlaste seltsis leiame põhjamaise, kohmaka tooni, siirdus eestlaste elavus. Ja varsti, juba esimesel päeval, märkasime, et oli muretsatud ka meie puhkeaja eest. Kohvi järele oli mitu lõbusat tundi linna vaatlemise tarvis ja, kui keegi soovis, puhkusegi tarvis. Alles hiljem õhtul koguneti kaitseministri A. Keremi kodusse õhtusöögile. Olles kuulanud mõne hetke laulu ja muusikat, paluti meid suurepärase õhtusöögilaua ääre, mida kaunistasid võimsalt suure soome lipu kujuliselt asetatud lilled. Roogi oli palju ja maitsekaid, ja pidupere rahva sõbralikus säilitas rõõmsaima ja otsekoheseima tunde.

Järgmine päev, laupäev, oli määratud Eesti lotade kursuste tööga tutvumiseks. Mõnetunnilise rongisõidu

kaugusel Tallinnast ida poole on Jäneda suur vana mõis, kus praegu tegutseb kesk-põllutöökool.

Selle koha olid Eesti lotad valinud kogu maa esimeste lotakursuste tarvis. Koht on võrdlematu. Avarad ehitused, suured õued, tore haritud ümbrus ja metsad. Tulek kursustele oli eriti pidulik. Pika, mõisa viiva tee ääres seisis sinikueeline Eesti lotade rivi. Lotasid oli kursustel 250. Kui me siin sammusime neist mööda pasunakoori helide saatel, kohtas meid mõnigi pisarais silmapaar. Tuli meele iseseisvuse esimene aasta. Oli nii palju niisugust ühist meie vahel, mida võisid väljendada ainult pisarad.

Mari Raamot ja Ebba Saral, kes esinaise parema käena oli olnud kursustel, soovisid meile tere tulemast

Soome lotade (naiskodukaitse) keskjuhatuse esinaine
FANNY LUUKKONEN.

pärisesse lotade ringi. Tutvusime ka kooli õpetajaskonnaga. Kursustel oli m. s. ka üks eesti muusikaelu juhtivaimaid isikuid, lauljanna Aino Tamm. Päeva pidulikkuse tõttu saabusid veel kindral Tõrvand ja kaitseliidu ülem kindral Roska abikaasaga.

Pärast kohvi algas aktus või, kuidas ütelda, lõpp- pidustus. Nagu meilgi algas see jumalateenistusega. Kohalik õpetaja pidas isamaalise sisuga jutluse ja lauldi. Pr. Raamot kõneles nii meile kui ka Eesti lotadele südamlikke sõnu. Võis panna tähele ta omapärast emalikkust suhtumist oma lotadele. Meie esinaine Fanni Luukkonen andis edasi Soome lotade tervitused, kaitse seisukohalt vaadatuna väga mõjuvas kõnes, mille pr. Leeni Vester'nen, samuti nagu eelmisedki kõned, tõlkis, ja kinnitas lõpuks lota-märgi pr. Raamoti rinda. Järgnes tervitus kindral Tõrvandilt ja kaitseliidu ülema kõne. Kindral Roska jagas neli Eesti vabadussõja risti meile, soomlasile-võõraile. Need said Märta Björkenheim, Ruth Munck, Kerttu Stenberg ja Hilja Riipinen, kes soomlaste poolt tänas nende väärtuslike kingituste eest. Järgnes veel õpetajate ja invaliidide tervitus. Muusikaettekannete kõrval sisaldas eeskava ka rahvataintse, mida lotad esitasid värvirikkais rahvarõivais. — Vaadeldi mõisat, seltsiti ja söödi maitsev lõunasöök suure õppeasutuse söögisaalis, mille seinu katsid Eesti lotade tööd selgitavad pildid ja huvitavad tabelid. „Nii-suguseid peame meiegi hankima oma töö kohta,“ kõnelesid meie lotad. Selle poolt oli Eesti meist ees. Söögi vaheajal kõlas laul, katsusime meiegi, aga muidugi kõlas eesti laul mitu korda elavamalt. On ju meil ühiseidki laule.

Nii oligi päev kaldumas õhtusse. Kolme autoga ja rongiga sõitsime tagasi. Autotee viis peamiselt mööda asustatud maakohtadest, mööda vähenõudlikest taludest ja suurtest mõisatest, kus varemalt võõrad peremehed,

kuid nüüd Eesti valitsuse esindajad või valitsuse asutused juhivad majapidamist.

Ääretuna avardub nõörsirge tasandik. Kuski kaugel külatänaval sööb kari või üksik hobune. Karjaste lõkkest touseb halli suitsu. Kaugel, kaugel vältab mere hõbedane äärjoon. Tallinn kergib meie eestoreda suurlinna taolisena oma kirikute ja paljude vabrikute korstnatega. Aedlinn rannal moodustab lokaava oasi tasandiku ääre.

Lahtises autos on suurepärase sõita suvel, eriti siis, kui kohe pärast sõitu pääseb mõnusesse supelusse, nagu meie, tänu meie tähelepanevaile, südamlikele perenaistele.

Laupäeva eeskava kuulus ka peenike õhtusöök Estonias Eesti lotade ja kaitseliidu juhataste seltsis.

Õöseks valmistusime Narva reisile.

Sõit algas erilise pidulikkusega, mis küll ei puudutanud meid, kuid millest saime vahenditult oma osa. Eesti vabadusvõitlejad marssisid mitmesajalises hulgas jaama, just samale rongile, et minna mälestuspidustustele idapiiril olevaile lahinguväljule. Sõjaväe orkester mängis ja kogu linn oli jalul pidutsejaid saatmas. Ridurongist oli Eesti valitsuse poolt määratud kaks pikka vagunit, varustatud mugavate vooditega, lotadele tarvitamiseks. Öösel ärkasime torede serenaadi peale: vabadusvõitlejad lahkusid ühes vahejaamas ja orkester mängis lahkumise märgiks.

Hommiikul vara jõudsime Narva. Vastuvõtt soe, südamluk — põhjusel, mille saime teada hiljem.

Narvas toimib perenaaisena ringkonna esinaine, elav pr. Dener. Ees seisis laevasõit Narva-Jõesuhu. Teel laulsid Soome lotad, haaratud Narva linna ajaloolisest illest, porilaste marssi, mida laeva publik kuulas püsti seistes. Narva-Jõesuu on armas koht. Ilusas kasiinos ootas meid kaetud kohvilaud. Lotad teenisid meid.

Lotad pärast jumalateenistust Suurkiriku trepil.

Väliskülalised lotade pidustusil.

Nende hulgas oli üks ingeri lotagi ainukese oma hõimu esindajana. Vaid kurba oli tal jutustada oma omaste saatusest.

Õieti oivaliselt olid eestlased osanud meile korraldada mõnusa ennelõuna-tunni mere jahedal liivarannal. Sobis seal lebada või soperdada laineis. Ujumistarbed puudusid peagu kõigil, aga lota peab raskemaistki seisukorrist saama üle. Ja hästi läkski. Karastunult suplemisest asuti kasiinosse Narva linnaepa poolt pakutud söögile. Narva linnaepa tervitas meheliike, südamlikke sõnadega meid, soomlasi, tuletades meele Eesti vabadussõja aega ja Soomest saadud abi. Hilja Riipinen tänas lotade poolt, pr. Vesterise toimides tõlgina. Meeleolu oli tõsine. Elati mälestusis, kummagi maa ühiseis, suuris mälestusis. Mängis keelpillide orkester. Tagasisõidul seletas üks eesti ohvitser ajaloolisi juhtumeid, mis ühenduses Narva jõe ja selle ümbrusega, ja üks laul järgnes teisele. Konstateerisime õieti siis, et eestlane laulab kogu hingega ja olemusega. Öhtu kasutati Narva nägemisväärsuste vaatlemiseks. Selle vahel oli meeldiv vaheldus Narva garnisoni ülema kindral Tõnissoni kodus, kus maja sõbralik lotariietuses proua võttis meid vastu ja kostitas kohvi ja muu maitsvaga. Kindral oli pidutsemas vabadussõjalastega.

Kui suure tähenduse kindral Tõnisson ise annab lotatööle, tõendab m. s. see, et ta on saatnud temale alluvaile ohvitseridele küsimuse, missuguste ohvitseride proud ei ole veel lotad. Vastus tõi avalikuks, et kõik olid lotad. See sobib eeskujuks mujalegi.

Narvas on vaatlemisväärsed. Ja meil on ju seal teatud viisil oma, vähemalt Soome meestel on oma tähendusrikas osa Narva ajaloos, nii vanemal kui ka hilisemal ajal. Kosk kohiseb samal igavesel viisil, vabrik selle kaldal jutustab oma kombel aegade vahetumisest. Kui tööliste arv aastaid tagasi oli üle 12.000, on neid nüüd umbes 10.000 vähem. Kitsikusaeg surub, kaup, riie, ei lähe müügiturgudel. — Ohvitseridest juhituna vaatamise mõlemaid vanu kindlusi, seisime nende

vallidel ja elasime, kuulates nende ajalugu, sajandeid tagasi. Siin oli võitlus Narva kose kaldal juba palju aegu tagasi, sama igavene võitlus Ida ja Lääne vahel, mis samasuguse iseloomuga veel üha jätkub. Siin seisid vastastikustel patareidel Rootsi ja Vene üksuste valvates. Aeg tõi võite ja kaotusi, kindluse müürid lõhuti ja püstitati uuesti, peremehed ja valitsejad siirdusid kaugemale, tehes ruumi teistele. Nii kestis see sajandist sajandisse. Nüüd valvab eesti mees nende kindluste väravaid, valvab, ega kavatse kõrvalduda, saab mis saab. See on tema oma maa, vaba isamaa, mis nüüd orjuse 700 aasta järele saadud. Eesti mehe usk on kestnud läbi niisugustegi sajandite. Ta usub nüüd veel kindlamini. Ida ja Lääne värav on mehise mehe käes.

Ida ja Lääne värav. Neidki paiku saime näha. Sõidul sinna elasime üle unustamatu hetke. Meid juhutati väikesele kõrgendikule Narva idapoolses osas. Siin-seal tõusis noor tammevõsu. Okastraadist aed ja sügavad jooksukraavid eraldasid kõrgendiku. Noor mees jutustab meile: Siin kohal võideldi Eesti vabadussõja esimene lahing. Eestlasil oli umbes 70 km. pikkusele ida piirile asetada kaitseks üldse 611 meest. See koht, alates sealt mõisast — ta osutas kaugemal põhjas olevale metsatukale — jäi poiste kaitse alla. Mõisa oli kogunenud 68 Narva koolipoissi. Venelased katsusid kahel korral tungida seda teed Narva, kuid koolipoisid löid tagasi nende rünnakud. Venelasi oli mitu sada. Nad kaotasid palju mehi, kuid poistest ei langenud ükski. Selle mälestuseks on kindral Tõnisson lasknud istutada selle noore tammiku ja panna kõik samasse seisukorda nagu oli olnud selle võitluse ajal.

Konsul Vesterinen tõlgib ja jätkab lõpuks: Siin on üks neist poistest. — Liigutuses surume noore ohvitseri, meie juhi, kätt.

Raja! Umbes 8 km. jätkub laia kaheksa hobuse sõiduteed, mis oma ajal ehitati Narva linna peremeeste ja vene tsaaride tarvis. Saame auto ja juhiks eesti

ohvitseri. Oleme väike, oma loal teiste hulgast põgenenud seltskond, kes tahame näha piiri. Tee on korraldamatu. Kes seda mööda sõidab! Piirivalve vahest ja Eesti kõige idapoolsemal ribal oleva vene küla elanikud oma vankreil. Varsti oleme okastraadist aias, mis katkestab tee. Eesti vahisõdur näitab, et siin on värav, mida ei avata. Vahionne kükitab teispool madala metsatuka varjus. Ei ainustki elavat olevust ole näha. Umbes ½ km. kaugusel paistab külake ja liikumist selle ümbruses. Üks punane pearätt, vist märgina punasest maast. Kõnnime veel 300 mtr. kohale, kust läheb tee Leningradi. Paistab vaht teiselgi pool aeda, noor alt kulmu vahtiv poisinolk, kes katsub tõmbuda peitu oma onni taha, kuni saab julgust teise seltsimehe saabumisest. Kümne meetri kaugusel okastraadist piirist on silmatorkav, tohutult kõrge väravehitus Nõukogude märkidega ja pleekinud punaste lippudega, ja väravast paistab kirjutus: Tervitus lääne proletariaadile.

Hm, lollused algavad siis juba rajajoonel — tuleb meele. Niisugust riistapuud pole küll vist ühelgi teisel piiriväraval kogu maailmas.

Vaid väikese hilinemisega jõudsime tagasi Narva Eesti Seltsi teekutsele. Meile antakse hellalt andeks ja pakutakse erilisi eesti maiuspalasisid. Üks Narva lota kõneleb. Ta jutustab, mida nad meis näevad ja vastu võtavad: oma päästjate, Eestisse ja Narva hädas abiks tulnud Soome meeste ja poiste, abikaasade ja õdede esindajaid. Seepärast me oleme neile nii armsad. Seda öeldakse rõhuta ja otsekoheselt ja me tunneme, et sõnades on tõsi. Fanni Luukkonen tänab ja ulatab meile miniatuurse lotalipu Narva ringile. Samasugune lipp oli juba eelmisel päeval kingitud kaitseliidule ja Tallinna ringile. Narva elamusrikas päev lõpeb südamliku jumalagajätuga jaamas ja rong viib meid läbi õõ tagasi Tallinna.

Esmaspäev oli eeskavalt niisama rikas. Meeldiva lõuna järele Eesti lotade ringis ühes mõnuses söögisaalis, kus Tallinna Naisühingul m. s. on oma ruumid, jumalagajātu-kõnede ja tänuavalduste järele, milliseid öeldi m. s. pr. Tõrvandile, pr. Saralile annetatud lotamärkide ja pr. pr. Raamotile ja Juhanile annetatud lillede kujul, sõideti paljudes autodes välispool Tallinna, Viimsis, asuvasse kindral Laidoneri tallu. Matk oli suurepärane mööda mereranda. Kindral Laidoner elab suures lossitaolises mõisas umbes 8 km. Tallinnast ja harib ise mõisa maid. Sama soomesõbraline vaim, mis kõikjal, kohtas meid ka selles kodus. Kindral jätab just niisuguse mehe mulje, kelle järele mehed ja pojad rõõmuga lähevad tulle. „Eesti Mannerheim,“ ütlevad lotad, ja see sõna sisaldab kõik. Pr. Laidoner on südamlilik pereema.

„Esimesi maasikaid meie aiast,“ ütleb ta, kandes kaht kausitäit maasikaid meile maitsmiseks. Õhtupoolik kulub mõnusalt seltskonnas lauldes ja juteldes suurel majaesisel ja puiestiku kõnniteil. Eesti rahvas on annud oma vabadussõja juhile imeilusa koha elamiseks. Jasmiinidega ilustatud autos sõidame tagasi linna. On veelgi pidutsemist ees: kutse minister Vuorimaa juure õhtuks. Meie saadik on kutsunud suure

hulga Eestit esindavaid külalisi oma toredasse soome kodusse. Oli selleski kodus võõrastevastuvõtlikkus südamlilik, ehk küll majaproua oli suvitamas. Minister Vuorimaa külalislahkus jätkus veel järgmiselgi päeval. Laevale, mil sõitsime, toodi lotadele suur pakk, mis sisaldas kõige maitsvama koogi. Saadi kuulda, et mäenõuniku proua Sarlinil oli oma osa selle koogi ajaloos, aga kuna see on mingisugune saladus, siis ei või seda siin jutustada.

Minekupäeva hommikul kostitati meid veel suurepäraselt meie elukohtades, samuti nagu oli tehtud teiselgi päeval. Joosti vaid suure rutuga linnas oste tehes, kes ostis nahkesemeid, milliseid Eestis valmistatakse nii kunstimaitseliselt, kes maasikaid või muid maiustusi. Sadamasse oli kogunenud suur hulk Eesti lotasid lilledega oma külalisi saatma, ja meie truid piduperemehi esindasid seal kindralid Roska ja Tõrvand, kolonel Maide ja minister Jürgenson. Ebba Saral pistis meile pihku Eesti lotade lauluraamatu, et järgmisel korral kohtudes võiksime lauda koos. Kenad Eesti lotade kingitusmärgid anti meile mälestuseks Eesti päevilt. Südamlilik jumalagajätt, tänulikke pilke, lahku mispisar. Laev lahkus rannast. Lahkus — aga oli ju tehtud sild. „Siin me nüüd oleme olnud mitu päeva silla ehitustöös Eestis,“ kirjutas Märta Björkenheim Rootsi lotade esinaisele. Ja nii see ongi olnud. Eesti on meile palju lähedasem selle matka järele. Saime osaks nii palju vahenditut südamlikkust, et see vaevalt millalgi ununeb. Elasime sisurikkaid hetki, tundsiime, et meie suured ja väärtuslikud küsimused on lähedased ja ühised Eesti saatusega. Saime julgust sellest tugevast usust, mis on eesti rahva vabas kaitseväes Eesti tulevikku, hoolimata sellest, et Eesti väikesel rahval on raske maariba Lääne rajast valvata Ida punase värava ümber.

Laevasõit möödus meeldivalt, vahetades üksteisega saadud muljeid ja istudes paar tundi nagu koolitüdrukud Kerttu Stenbergi „kordamiskursustel“ või, ütleme, kuulates, kui üksikasjaliselt ja täpselt tema märkmeteraamatus olid kirjeldatud Eesti päevade juhtumid, tund-tunnilt, iga nime ja koha järgi.

Peagu ootamatult, et ei ütleks liig ruttu, ilmus nähtavale meie ilusa Helsingi rand, tõendades seega, et Soome lotade esimene Eesti matk oli kujunenud armsaks, unustamatuks mälestuseks seal käijate meele. Tänuilike mõte kõikidele piduperemeestele sinna Eestisse ja siis — koju.

Hilja Riipinen.

Valmistaja: A.-S. Sidol-Company, Tallinn.

KODUKAITSE TÖÖST

TULEVASE RAHVAVALGUSTAJA SEISUKOHALT

20. sajandi sotsiaalsed ja elulised probleemid on asetanud naise kaaluvamasse, vastutusrikkamasse seisukorda kui ta seda oli meil millalgi varem. Verrega lunastatud vabadus kutsub iga kodanikku kohustuste juure, ihkab raudset tahet ja kõikumatu kindlust, mis on rahva hüvangu teenistuses. Ükski eestlane ei saaks jääda külmaks pealtvaatajaks meie riikliku elu ringkäigus, rahvusliku olemasolu kindlustamisel. Pealegi, kui seisame koledate sõja kavatsuste ees, mis töötab hävitada momentselt suured maa-alad, mis ähvardab segi paisata mustad ja valged, punased ja kollased rassid.

Üldise julgeoleku kindlustamise oleme usaldanud isamaa poegadele, tütaridel jääb olla nende kaasaitajaiks ja patriotismi viijaiks kodusesse. Üle maa laiali pillatud naiskodukaitse jaoskonnad on nagu rakukesed, mis aegade minnes kasvavad, paisuvad uutest ideedest ja isamaa-armastusest ammutatud jõust, taotelles jõudumööda oma sihte isamaa kasuks; kes vähem, kes rohkem.

Kahtlemata on tähtis, et meie kultuuri- ja hariduselu kandjad oleksid teadlikud isamaalisest tööst, oleksid selle tulised ülesehitajad, tunneksid teda palgest palgesse — ei või ega oska ju keegi midagi head teha võõrale või seni kahe silma vahele jäetud kaasrihki-jale. Väljudes siit on eriti tähtis, et maa õpetaja oleks kodukaitsja.

On küllalt põhjust arvata, et mitmeti harimata, mõnes kohas söödiski, on meie neljateistkümne-aastane

uudismaa, kuhu peame suunduma, millelt peame pühki-ma haisva kõntsa, lõhkuma, mis iganenud, mis jäänud süngeist mineviku päevist, ja looma uut, mis viib rahvast edasi, kindlustab Eesti tulevikku suures rahvaste peres. Peame püüdma selle poole, mis võimaldab Eestil seista suurriikide kõrval, peame populariseerima sini-must-valget. Tulvil tuleviku ideid, vallandamata jõudu ja tegutsemiskirge ühineme, et olla valmis, et aidata kübekegi kaasa isamaa heale käekäigule. Meis keeb veri, mis sunnib haarama vabaduslipu järele, mitte millalgi alla vanduma raskustele, mis võivad olla ühenduses isamaalise tööga.

Rahvavalgustaja, asunud maale oma haridustööpõllule, leiab tihtigi ees viletsaid olusid, halbu töövõimalusi, arvestades nüüdisaja kultuuri edu. Vaimseist ja majanduslikest keskpunktidest kaugemal olevad nurgad puhkavad veel praegugi vaimu udu katte all, kobavad pimesilmi pehmel pinnal, kust ei pääse käiku. Ei osata veel hinnata vaimseid saavutusi, ei isamaalist tööd, ei saada sellest aru. Kuuldud on ammugi sõna isamaa, tuntud ja läbi elatud vabadusvõitlus, kuid kas see ka kodanikke kohustab, sellest ei teata.

Nelja ristikiviga määratud põllu- ja heinamaalapid, see on ainult nende isamaa, kaugemale pilk ei ulatu. Ei olda rahul sellega, nurisetakse, nõutakse parandusi. Isegi lauliku sõnad „...ilus oled, isamaa...“ mõistetakse trotslikult hukka, sest kohapealsed olud ei paku midagi veetlevat. Isamaaliste kõnedele reageeritakse ükskõiksusega, janunetakse tegude järele, mis

Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna propagandapäev.

muidugi kiiresti olukorda parandaksid ja välispoolt tulevail jõududel põhjeneksid.

Siin on sööt, mis on harida kodukaitsjal naisõpetajal, kes on alati kodudele lähemal kui meesõpetaja. Iga kodu tema vallas saagu rahvusmeelseks, täis isamaalist vaimu. Kodust peab algama töö isamaa heaks, mis siis tõuseb arenemisteel või vajub olematusse. Isamaa see on nagu seeme, mis idanemiskoha leiab juba lapse hingest, mõistuses, areneb edasi ja omandab täiusliku kuju.

Juba algkooli noortesse saab kodukaitsja-rahvalgustaja vajatada oma pitsati, saab noort väänata nagu vitsa oma käe järgi. Muidugi me tahame näha neid väänajaid, kes moodustavad Eesti ringi. Me tahame näha neid rahvalgustajaid, kes panevad idanema uued aated, mis mitmeti erinevad seni maksvuselt olevast, mis purustavad kergesti külgehakkavad tagurlikud voolud meie riiklikus elus. Tarvis on rahvas viia töö tundmisele, et peame otsima kogu oma jõu ja tõsidusega ajaloo käigu juhtivat joont tulevikus, millest kinnipidamine viiks meid rahuldusele ja õnnele. Tuleb arendada maailmavaadet ja aidata mõjule tulevaste aegade eluväärtused.

Siin on vaja kodukaitsjale ühistööd pikemaks ajaks, kauakestvaiks ülesandeiks. Siin peab vaekausile viskama kogu oma raskuse ja isiklikud huvid.

Neile tagasihoidlikele Eesti kodudele peab lähene-ma ettevaatlikult, ei või äkki lõhkuda, millega harjutud, ei või väsitada rahvast selle juures. Igapäevasest tööst vabaks jäänud tunnid tuleksid kasutada koostööks, esiti vahest majapidamise ja käsitöö alal. Koostöö edu, mis muidugi on olenev vilunud juhtidest, enne töötanud kodukaitsjaist, äratav mõtteid, mis omavad pühapäevase helguse ja sunnivad inimesi tõstma pead leivateenistuse kõrvalt ka mujale.

Eeskätt kodudel, kust tõusnud riikide rajajad ja maailmakorra parandajad, on tähtis osa riiklikus elus, rahvuslikus töös, ja sellega ka hädatarviline isamaaline propaganda ja kodukaitse jaoskondade asutamine ja täiendamine maal.

Organiseerides koduvallas naisi kodukaitsesse ja korraldades, käsikäes loengutega, toitlustamis-, sanitaar- j. t. kursusi, läheneb järk-järgult isamaalise töö aade kodudele, kust siis paljuneb mitmes variatsioonis. Vaheldumisi praktiliste oskuste omandamisega tuleks käsitada ka riigi elusse puutuvaid üldteaduslikke alasid ja ajaloo ringkäiku, küsimusi, mis seletaksid meie mineviku ja rajaksid rahva iseteadvusele kindla aluse. Vahest suudetakse siis rohkem olukorda hinnata, vahest saadakse siis paremini aru olevikust, kui teatakse minevikku.

Et arendada isamaalisi tundeid ja koguda uut energiat, võiks korraldada omavahel, koos kaitseliiduga, kui see olemas, isamaalisi aktusi ja õhtuid, mis oma pidulikkusega jätavad inimestesse sügavama, tõsisema mulje. Lauldes võimsaid isamaa-laule või deklameerides oode isamaale osutuvad need õhtud kauneimaiks omasarnaste seas. Need täiendavad kodukaitse tööd oma mõjuga. Muusikal ja laulul on tunduv mõju hinge sügavamas sopis, kust väljuvad meie tegude käsud, mille järgi seame sammu. Ja kel oleks rohkem eeldusi muusikaliste jõudude tööle rakendamiseks kui rahvalgustajal, kel on vastav eelharidus.

Töötades koos kaitseliiduga selgib ühistunde ja rahvusliku ühtekuuluvuse piir. Kaitseliit peaks olema nagu kultuuritahteline isamaapoeg, ja kodukaitse vaimsel arenenud sõber ta kõrvale. Siin kasvavad ja arenevad tõsised Eesti kodanikud, kel ei ole kallis ükski ohver, mis lunastab kodumaa õnne!

Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna propagandapäev.

«KODUTÜTARDE» ORGANISEERIMISE EEL

Naiskodukaitse unistus — kutsuda ellu noorte tütarlaste organisatsioon — on saamas teoks. Aastaid juba hellitati seda mõtet, kuid ikka lükati veel edasi, tundes, et pole veel küps pind, kus alatakse tööd, ja pole küllalt kogunud ning ette valmistatud uueks tööks ka juhid. Kaitseliit ajas noorte organiseerimises kindlakäeliselt esimesed vaod ja „Noorte Kotkaste“ organisatsioon tegi kokkuvõtte oma esimese aasta töö tulemustest, see annab julgust ja kogemusi ka naistele rajada oma noorte organisatsiooni alusjooned.

30.—31. okt. k. a. peeti Tallinnas kahepäevane kursus ringkondade noorte juhtidele, mis oli esimeseks tegelikuks sammuks uues organiseerimistöös, ja arutati läbi ka organisatsiooni põhimääruste kavand. Loode-tavasti ilmuvad kõige lähemal ajal kinnitatud põhimäärused, mis võimaldavad otsese töösse asumise.

Keskjuhatus otsusel kannab noorte organisatsiooni nime „Kodutütred“. See nimi on leidnud mitmelt poolt sooja poolehoiu, teisalt aga arvatakse, et ta ei sisalda eneses kõrgemate ja kaugemale ulatuvate aadete tähistamist ja köidab nagu tulevased liikmed kodu juure selle sõna kitsamas tähenduses. Peab aga tähendama, et meie kaitseliit ja naiskodukaitse ühendatult moodustavad kodukaitse, mille juures me ei mõtle millalgi ainult üksikut kitsast kodumaja, vaid kodumaad, kogu rahva ühist kodu. Samuti tuleb mõista ka „kodutütart“, kelle aateks on aidata innukalt ehitada meie rahva kodu ja olla ise täiuslikuks koduhingeks ning kauniks ehteks isamaale. See nimi ei vii meie noori küll sinikõrgustesse, vaid jätab nad maa peale, kuid praegune aeg nõuabki vahest suuremat maa peal olemist, tegelemist elule tihedalt lähedal seisvate nähtustega ja tegeliku elu raskustega läbiimbumist, et ei tekiks suuri lahk-helisiid unistuste ja tegeliku elu vahel, missugune nähtus tänapäeval võib tuua soovimatuid tagajärgi ja asetada noori inimesi ummikusse. Meie rahva ja riigi seisund on aga niisugune, et me ei tohi kaotada ühtki liiget, vaid meie suurim hool on kasvatada iga ühis-

konna liige, mees ja naine, noor ja vana, tugevatahteli-seks ja elujõuliseks isamaa kodanikuks, kes rakendub kogu rahva ja ühiskonna teenistusse.

Kuuleme vahel hoiatavaid hääli uute koonduste ellu-kutsumisel, põhjendusega, et neid olevat isegi palju ja et alul, kui ettevõtte on uus ja meeolu värske, edeneb töö hoogsalt, kuid pärastpoole kaob ind ja koondus vai-bub unne või laguneb lõplikult.

Noorte organisatsioonide juures, nagu on seda „Noored Kotkad“ ja „Kodutütred“, ei tohiks see kartus pidada paika. Seda just idee pärast, mis neid organi-satsioonide kannab. On küllalt suur ja kõrge aade tee-nida isamaad, mis suudab haarata inimesi, millest on teadlik kogu ühiskond, kes seetõttu tunneb seda aadet taotleva organisatsiooni vajadust, kohustust töötada tema kaasa ja kannab ka vastutust tulemuste eest.

Teenida isamaad on põhjatu allikas, millest ammu-tame ikka ja ikka uut vaimu, meelikõitvat värskust, mis ei lase ega luba raugeda seda tööd. Seega on „Kodutütarde“ organisatsioon, nagu kaitseliit, naiskodu-kaitse ja „Noored Kotkad“, elunõudeist ettekirjutatud koondus, kus kasvatatakse noori, kes oskavad võidelda meie iseolemise, vaimse elusisu eest, kes tahavad ja ka saavad täiskodanikeks. Mitte õpetama ei taheta hakata noori, sihile ei vii siin verbalism, vaid organisatsiooni eesmärk on kasvatada noori, või-maldades neile patriootilisi elamusi, mis sisustavad elu, annavad talle suurema väärtuse. Toites noori hingi patriootiliste elamustega valmistatakse neis pinda eneseohverdusele, tehakse nad vastuvõtlikuks ja valmiks kõigele sellele, mis on kasuks isamaale. Nii — loodab naiskodukaitse — kasvab noortes tõeline patriotism, mis võib teha inimese kangelaseks. Kangelaslikke inimesi ei vajata ainult suuril ajaloohetkil, kangelaslikke ini-mesi vajab meie väike riik ja rahvas iga-päevast elu ülesehitavas töös. „Kodutütarde“ orga-niseerimise kirjutab meile ette meie kohusetunne nii praeguste kui ka tulevaste põlvete vastu.

KAUNIKS PÄEVAKS

Lelle naiskodukaitsele Pärnumaal oli 12. juuli k. a. Sel päeval asetati viie Lelle vallast pärit vabadussõja kangelase hauale mälestustahvlid Lelle naiskodukaitse poolt.

Pidulikust jumalateenistusest ja aktusest kalmis-tul võtsid osa kõik Lelle seltskondlikud organisatsioo-nid kaitseliidu Lelle kompaniiga eesotsas. Soojad sõnad, mis öeldi, hiilisid vargsi sügavale hinge ja panid selle hellalt värisema. Unustati igapäevane elumure, elati kaunile silmapilgule ja mälestused suurist pingu-tusist minevikus kerkisid esile. Tol hetkel tundis Lelle rahvas end ühise koguna, tundis end osana eesti rah-vast ja mälestades tema ühist minevikku hellitas mõt-teid ka tema ühisest tulevikust.

Kui selle päeva tegelik läbiviimine nõudis väike-selt Lelle jaoskonnalt suurt pingutust, palju jõudu, siis tasus selle kõik langenud kangelaste omaste tänu-lik meel. Nägin ühe manalasse varisenud kodumaa-kaitsja vana emakest suruvat jaoskonna esinaise kätt. Hingeliigutus oli nii suur, et sõnad ei tulnud üle huulte, kuid pisarais silmad suutsid öelda küllalt selgesti, mis liikus vanakesel südames tänuks selle eest, et tema poega oli peetud mees ning austatud veel pärast surma.

See tänumeel on kauniks mälestuseks ka agaraile Lelle naiskodukaitsejaile.

H. J.

Tihenegu naiskodukaitse read

On kadumas eelarvamine, mis valitses naiskodukaitse organiseerimise algpäevil ja mida selle mõtte vastaste poolt levitati, nagu oleks naiskodukaitse mingisugune sõjakate naiste organisatsioon, kes sõja puhkedes, relv käes, tõttavad väerinnale, jättes maailma hooleks oma perekonna, oma lapsed. See ekslik arvamine hoidis esialgu nii mõndki naist astumast kodukaitse ridadesse ja tekitas umbusadust selle organisatsiooni vastu. Relvaga kodumaad kaitsta — jäägu see meeste ülesandeks.

Sellegipärast võib naine kodukaitse töös edukalt kaasa aidata, töötades aladel, mis vastavad rohkem ta iseloomule. Võttes kaitseliitlasilt nende majanduslikud mured, hoolitsedes malevlaste toitlustamise eest — on naised oma õlgadele võtnud suure ja vastutusrikka ülesande, ja tulemused on näidanud, et naised sel alal on seisnud täiesti oma ülesande kõrgusel.

Naiskodukaitse on veel noor organisatsioon, kuid selle lühikese aja jooksul on suudetud nii mõndki kasulikku ära teha, mis meie kaitsemaleva väarikust on aidanud tõsta.

Eesti rahvas on rahuarmastaja rahvas; ta vihkab sõda kõigi ta koledustega, kuid sellegipärast on ta alati valmis relva tõstma, kui vaenlase jalg julgeb puudutada ta kodumaa pinda. Mida rohkem ja paremini on meie kodukaitse organiseeritud, seda enam kindlustame endile rahu, ja kes ihkab küll rohkem rahu kui just naine, sest on ju temal, kui emal, kõige rohkem kaotada sõja puhul.

Õnnelik on see inimene, kel on oma kodu, õnnelik see rahvas, kes on vaba võõrast survest. Eesti naine

tunneb selle väärtust, ta hindab kõrgesti seda vabadust, mis nii rohkete ohvritega saavutatud, ta tahab töötada selle kaitseks oma jõu kohaselt.

Üle 10.000 naise on koondunud juba naiskodukaitse lipu alla, et ühise jõuga olla abiks suure ülesande täitmisel. Kuid see arv on siiski veel väike, võrreldes meie naiste üldarvuga. Meie kodu peaks olema meie kõigile ühtmoodi armas, miks viivitame siis tema heaks töötamast? Tööväli on suur ja avar ja palju tublisid naisi seisab veel välispool. On ju tõsi, et palju naisi on seotud oma elukutsega ja oma perekonnaga niivõrd, et nad arvavad naiskodukaitse ülesanded neile käivat üle jõu, kuid ka siin saadakse hea tahtmise juures asjast üle. On ju praegu naiskodukaitse liikmed suuremas enamuses elukutsega naised ja perekonna emad. Ei olegi tähtis, et kõik naised peavad alati väljas olema, kui mõne ülesande täitmine nõuab pikemat eemalolu kodust.

Õppigem armastama oma kodumaad ja hindama kõike, mis on oma, mitte aga eelistama alati seda, mis tuleb väljast ja on võõras meie iseloomule, ja õpetagem seda ka teistele — see on ka üks naiskodukaitse ülesanne.

Ei saa ju keegi salata seda suurt mõju, mis on naisel ta ümbruskonnale, ja rahvustunde süvendamisel oleks meil palju ära teha.

Eesti naised — ühinegem kõik ühiseks suureks perekaks, kelle sihiks on säilitada meie iseseisvat kodu, kus kõlab kaunitl meie ilus emakeel, kus kasvavad meie lapsed, meie rahva tulevik!

Alma Sass.

Naiskodukaitse Helme-Tõrva jaoskonna toitlustajad suppi keetmas laagri puhul.

EESTI KODUKAITSE NAISED SOOME LOTTA SVÄRD

UHINGU 10 AASTA JUUBELI PIDUSTUSTEL HELSINGIS

Kutse saabus, kui olime kiires korras ametis Jä-neda suvekursuste ettevalmistusega.

Kutse oli seitsmele naisele, nimed ära määramata. Otsustasid siis sõita keskjuhatuses esinaine ja ringkonda-de esinaised Tallinnast, Tartust, Viljandist, Pärnu-maalt, Harjumaalt ja Saaremaalt. Sõit algas 11. juu-nil Soome laeva „Suomiga“, kes meile sõidu võimaldas suure hinnaalandusega.

Meeleolu oli suurepärase. Tegime laeval alles ette-valmistusi merehaiguse vastuvõtuks, kui juba Helsingi tornid sätendasid päikesepaistel ja rand paistis käega katusatav.

Rannas seisid Soome lotad oma vesihalles rõivais nagu graniitmüür liikumata. Vastutulijate seas oli peale Lota Svärd Uingu juhatuses Eesti saadik Rebane abikaasaga, kaitseliidu ja sõjaväe esindus, hulk rah-vast ja päevapiltnikke. Eestlased oma temperamen-diga ei oodanud, kuni jalad maha said või laev kinni-tati kaldale, vaid sirutasid käed sõpradele laevavõre vahelt vastu. Pilt ilmus teisel päeval lehes ja andis mulje, nagu oleks sild ehitatud ja kokku liidetud soome ja eesti naiste käest. Vahetati tervitussõnu, annetati lilli ja külalised sõidutati neile määratud korteritesse.

Olime mahutatud lahkeisse lotade perekondadesse. Pidustuste kavad, telefoninumbrid ja aadressid an-ne-tati igaühle meist üle, et omavahel võiksime ühendu-ses olla. Kõikjal olid saatjaiks lahked lotad. Olime külasthanud Eesti saatkonda, tuli sealt kiires korras saa-buda ohvitseride kasiinosse, kus oli uue lotalipu var-dasse naelte löömine, mis toimus erilise tseremooniaga. Peale seda asusime laevale ja sõitsime Särkaela saarele, kus endises kindluse vanglas oli korraldatud pidulik õhtusöök 200—250 inimesele. Saarele jõudes võttis meid vastu orkester Porilaste marsiga. Mõnisada sammu tuli minna läbi lotade spaleeride.

Endisest vanglast on järel mitmesuguseid völ-vialuseid, käigud ja ruumid, mis nüüd pidupäevaks olid väga ilusasti kaunistatud pärgade ja lilledega. Laes särasid vanaaegsed kroonlühtrid harilike kütämaldega, mis kogu olemisele andis eriti mugava ja koduse ilme. Piduvõõraste seas nägime peale võõra!t maalt saabu-nute ja lotade esinduse Soome tähtsaimaid sõjaväe, kaitseliidu ja seltskonna esindajaid. Soome eduskonna saadik magister Hilja Riipinen tervitas külalisi-välis-maalasi nende emakeeles. Võõraid oli saabunud Ees-tist, Rootsist, Norrast, Saksast ja Lätist. Kõneles veel esinaine Fanny Luukkonen, kindral Sihvo, kindral Malm-berg ja teised. Samuti vastasid ka välismaalased. Mõ-nus jutustamine ja laul ei tahtnud lõppeda. Saarelt jõudsimine tagasi alles hilja öösel. Laht oli täis suve-öö paadisõitjaid, kes nagu valged luiged lainete vahel liuglesid. Seega oli lõpul peo eelõhtu ja algas teisel hommikul peo esimene päev.

Hommikul juba vara hakkasid lotad pikis ridades kogunemispunkti hommikukohvile ilmuma. Kogune-

mine oli keset linna lütseumi õues, kus auras reas üle 20 sõjaväekatla ja kus lotad valgeis põlledes ja valge rätt peas, nagu meilgi, askeldasid toidu valmistamisel. Kõõgiriituses on nad palju naiselikumad ja kenamad. Muidu on lota riietus tumehall tolmuriie või sama värvi villane, hall nokaga müts, mustad sukad ja mus-tad kingad. Ise on lota tõsine, lihtne, tagasihoidlik ja distsiplineeritud. Pärast hommikueinet liikusid lotad samuti pikis ridades suurkirikusse (endine Nikolai ki-rik) pidujumalateenistusele. A'nult üks jagu neist mahtus kirikusse, kuna suurem hulk peatus kirikusisel ja treppidel. Pidujumalateenistust austasid oma osa-võtuga vabariigi president, valitsuse liikmed, diplomaat-lik korpus, sõjaväe, kaitseliidu ja seltskonna esindajad. Teenistus anti edasi häälekõvendajaga. Altariteenis-tust pidasid õpetajad kaitseliidu vormis kui kaitseliit-lased. Altari ette toodi suur lotalipp, mille Helsingi ringkond oli keskjuhatuses kinkinud ja mis nüüd kiri-kus õnnistati. Altar oli ehitatud valgete liihatega. Tee-nistust ilustas võimekas lota-laulukoor. Kiriku ette olid üles seatud lotade ringkonnad oma lippudega. Siis saabus kirikust uus õnnistatud keskjuhatuses lipp, mille andis üle ringkonna esinaine Ruth Munck kaitseliidu ülemaale ja see edasi lotade esinaisele.

Esinaine võttis lipu vastu ja andis hoidmiseks kol-mele juhatuses liikmele. Rong, umbes 3000 lotat ja vöö-rad, liikus kirikust läbi linna suurde Gardemaneeki ava-misaktusele. Rahvas seisis hulgana kahel pool uulitsa ääres, vaikides ja mehed paljastatud peadega. Aktus algas riigihümniga ja avakõnega esinaise prl. Fanny Luukkose poolt. Esinaine tervitas lotasid pidupäeval ja välismaalasi, kes olid tulnud viielt maalt lotade juu-belilt kaasa elama. Rootsi on tihedasti seotud Soomega. Eesti õed tulid neid armastajale hõimuõdedele külla, olgu nende tulek õnnistatud! Norralased, kes liituvad kodukaitsetöoga, olgu tervitatud. Olgu tervitatud sa-muti Latvija esindajad ja Saksa saadikud. Isamaa-armastus olgu tugev mitte ainult suurte! rahvastel, vaid ta olgu tugev eriti väikerahvaste peredes. Tervi-tusi ütlesid kõik väliskülalised. Esimesena Eesti esi-naine, kes andis üle ühtlasi albumi meie Eesti iseseis-vuse algpäevilt ilusas nahkköites. Rootsi esinaine tõi Soome esinaisele ja varahoidjale pr. Björkenheimile kaasa Rootsi aumärgi, samuti Latvia esindajad Läti au-medaljonid, kuna Norra naised annetasid lilli. Kahe päeva jooksul peeti kõnesid küll soome, küll rootsi kee-les, mida lotad suure huviga jälgisid. Eriti äratas vai-mustust kõne isamaalisest kasvatuses, mille ette kan-dis mag. Hilja Riipinen suure hooga ja kaasakiskuvalt. Pidustuste ajal oli ka välja pandud eeskujulik välja-laatsaret ühes suures koolimajas. Näitusel näidati, kuidas võib ruttu mingi eramaja, kui tarvis, muuta haigemajaks. Lotadel on suured tagavarad sanitaar-varustuse alal. Kogu haigla-sisseseades täielise va-rustusega, nagu: pesu, arstirohud, sidemed jne. Öhtul

oli väljasõit laevadel Suomenlinna. Mitu lipuehtes laeva viisid lotad ja võõrad üle lahe. Laevale oli vastu tulnud kindluse komandant saatjatega, kuna kindluse lotad olid spaleeridena üles seatud. Sõdurite kodus kostitati kohviga. Pärast vaadati kindlust. Rongkäigul käidi ka kindluse asutaja Ehrensvärdi haual, kus Ehrensvärdi elust ja tegevusest peeti huvitav ettekanne. Vaadati veel suurepärasest sõjamuuseumi ja näidati maaluseid käike.

Järgmisel varahommikul oli pärjapanek sõjakangelaste haudadele. Eestlaste poolt pandi pärg Eesti vabadussõjas langenute hauale. Auvahtideks olid suured pikad read lotasid. Orkester mängis „Meil tuleb abi Jumalast“. Hetk oli väga ilus ja liigutav. Veel korraldas kaitseliidu ülema abikaasa mugava vastuvõtu Kaivopuisto suveteatri rõdul. Kohvist võtsid samuti osa kõik tähtsamate organisatsioonide esindajad, Rootsi, Norra saadikud ja teised.

Ka vabariigi president ja proua Svinhufvud palusid lotade esindajad ja välismaa külalised lossi kohvile. Eriti meeldiva mulje saime juba sisse astudes, kus lahke presidendi abikaasa ilmus samuti lihtsas hallis lotariides meile vastu. Presidendi abikaasa on üks lotade ühingu asutajaist ja praegu ka Lota Svärd ühingu ainuke auliige. Koosviibimine kestis ligi 2 tundi, mille kestes president vestles eriti väliskülalisega, kuna proua täitis rohkem perenaise kohuseid. Aeg kadus imekiiresti. Kava kutsus juba lotapidustuste lõppaktusele. Aktuse alul võeti presidendi abikaasa eriti soojasti vastu, hüüti elagu, annetati lilli ja lehvitati mütsidega. Aktusel viibis lühikest aega Eesti saadik, eesti laskurliidu meeskond kolonel Pinkaga eesotsas. Pidukõne pidas sõjavägede ülem kindral Sihvo. Ta märkis eriti seda suurt ja ennastsalgavat tööd, mida Soome lotad 10 aasta jooksul oma maa ja rahva heaks on korda saatnud. Lotadepäevaks olid veel Rootsi ja Soome luuletajad mõned luuletused pühendanud, mis aktusel ette kanti ja eriti suurt vaimustust kuulajais äratasid. Lõpusõna ütlesid veel Rootsi ja Norra sõjaväe esindajad, Eesti, Rootsi ja Läti naised, ja seega oli peol Helsingis lõpp. Järgmisel hommikul algas sõit Porvo linna. Sõideti küll rongidega, küll laevadel. Laevasõit oli Soome skäärides väga ilus, kõlas laul ja ajaloolistel kohtadel anti lahkesti seletusi.

Porvosse jõudes võttis meid sadamas vastu orkester ja suur rahvahulk, hüüti vastamisi elagu, kuni laev kinnitati.

Maale astusid esimestena käsikäes Soome ja Eesti kodukaitse esinaised. Mõödudes sõjaväe aukomaniist ütles Porvo linnaapea tulijaile teretulemast. Mindi sirgeis ridades kogunemisparka lütseumi suurde aeda, kus isu äratas maitsev supilõhn nii mitmest reas auravast katlast. Kõnetooli asus Porvo ringkonna esinaine pr. von Essen ja ütles sooje tervitussõnu.

Võõrad vastasid, kuid vihm tegi kõnedele lõpu, ja et aeg oli kiire, tuli suppi süüa lageda taeva all vihma käes. See ei muutnud head meeleolu, sest ees seisis nii palju ilusat ja vaatamisväärset. Ruttasime Runebergi Kodusse — muuseumi — ja sealt Runebergi ja Schaumani hauale, kus peeti ilusaid kõnesid ja lilli —

küll Soome, küll Rootsi naiste poolt tänutundes asetati kalmule. Surnuaed on kõrgel, kõrgel mäekingul ja selle vastas teisel poolel orgu linnamägi. Linnamäel andis ajaloolise ülevaate härra Söderstrom ja Porvo lotad kostitasid maitstva kohviga. Linnamäelt tagasi tulles peatusime kirikus, kus lauldi „Meil tuleb abi Jumalalt“ ja pärast seda peeti vaikne palve. Kiriku kõrval asetati pärg langenud kangelaste ausambale. Porvost lahkusid võõrad ja lotade juhatus autodel Helsingi. Teel peatusime Tuusula ohvitseride koolis, kus oli parajasti suvekursus Soome rootsi lotadele. Sinna jõudes ootas meid maitsev õhtusöök. Helsingis juba korteris oli valmis soe vann, et reisiväsimust maha raputada ja pehmes voodis veel päeva muljeid läbi mõelda. Järgmisel päeval olime meie, külalised, üksi veel Helsingis pidustajaist, kuna lotade parved siin ja seal valgusid rongide ja laevade poole, et üle Soomemaa minna laiali oma kodudesse. Meid, eestlasi, huvitas Soome-Ugri kongress, mis otse ukse ees oli ja mispuhul juba võis siin ja seal eestlasi uulitsail kohata. Lotade pidupäevad, kus valitses suur üksmeel, distsipliin ja iseteadvus, ei kao meelest, vaid olgu meile eeskujuks, millest võime ikka ja alati midagi õppida. Soome lotad on Soomele iluks ja uhkuseks. 10 aastaga on nende organisatsioon enese ümber kogunud 65.000 liiget ja on kogu seltskonna pannud liikuma ja ennast arvestama. Aukartuses võtab igaüks nende ees mütsi maha. Millal saame meie oma kodukaitse nii kaugale! Millal võidame eelarvamised ja kõik muu?

M. R.

Uudis laskureile.

Ilmus trükist

„Laskuri käsiraamat“

I vihk.

Koostanud K. L. peastaabi õppejaoskonna pealik major A. Parts. Raamat käsitab õppe-laskmist ulatuses nagu seda läbi võetakse kaitseliidus.

Raamatu hind üksikmüügil Kr. 1.50.

Saada: Kaitseliitlaste tarvete laost (Tallinn, Kaarli t. nr. 8), peastaabi õppejaoskonnast, malevate staapidest ja kõigilt malevate instruktoritelt.

Üksikuid noorte organisatsioonidesse puutuvaid küsimusi

Naiskodukaitse on endale võtnud uue ja väga tänuväärse ülesande — luua ülemaaline võrk tütarlaste organisatsioonide. Ühenduses selle organiseerimisega kergib muude küsimuste kõrval ka rida kasvatuslikke küsimusi. Mõned neist püüavad järgnevad read esile tuua ja ka selgitada.

Esimesel kohal seisab küsimus organisatsiooni enese kasvatavast mõjust. Organisatsioon avaldab paratamatult mõju oma liikmeile, vastasel korral ei oleks tal ka mõtet, ja kui on tegemist noorte organisatsiooniga, siis on tähtis, et see mõju oleks sarnane, et ta ei takistaks, vaid vastuoksa soodustaks nende üldiste eesmärkide saavutamist, mida meie tänapäeva kasvatus-tööga taotleme.

Ja siin võib organisatsioon olla toeks väga tähtsa kasvatusliku ülesande täitmisel. Ma mõtlen nimelt ühiskondlike tunnete ja tendentside arendamist ja selle kaudu ka aluse loomist riiklike tunnete ja riikliku mõtlemise edaspidisele tekkimisele.

Need üldised tendentsid, mille saavutamisele tuleb püüda, on arusaamine ühiskonna ja koostöö tähtsusest ja kaalust ja arusaamine sellest, et mõnikord tuleb oma isiklikud huvid ja hüved üldise huvidele ja hüvedele alla painutada. Sarnane arusaamine ja sarnane suhtumine on igas organisatsioonis paratamatu, kui see organisatsioon oma liikmeile on tähtis ja kui neil on huvi tema edenemise vastu.

Lastel tekivad säärased tunded, milliseid praegusaajaja psühholoogia nimetab „grupitunneteks“. Need tunded seisavad selles, et laps üht gruppi isikuid, tavaliselt lapsi, peab tähtsamaks ja armsamaks kui teisi ja kergesti valmis on teinekord oma isiklike huve talle ohverdada. Näiteks sarnastest gruppidest võiksid olla „ühe tänava lapsed“, „ühe küla lapsed“, oma kool, oma klass. Lapsed peagu eranditult peavad oma kooli parimaks linnas ja oma klassi parimaks koolis. Või kui nad seda ka ei tee, ei lase nad neid ometi teiste poolt halvaks teha ja kaitsevad neid üksikult juhtumel kõrgi vastu oma veendumust.

Arendades neid tundeid ja juhtides neid õigeisse suunas (näit. mitte lastes neil paisuda pealetükkivaks, „šovinistlikeks“) loome soodsa pinna edaspidisele teadlikule suhtumisele oma riiklikule ühiskonnale. Laps, kes noorest east saadik on harjunud arvestama terviku huve ja end tarbekorral ka nende alla painutama, pärast küpsena on teadlikum ühiskonna ja riigi liige ja suudab ka seal paremini üldise huve paigutada kõrgemale egoistlikest huvidest.

Ta on lihtsalt hariunud sellega, et üldsus paratamatult üksikult juhtumel piirab indiviiduumi, ja ta on ka harjunud sellega, et üldsus on väärtus, mis neid üksikuid piiramisi üle kaalub.

Kuid selleks, et organisatsioon välja kutsuks sellise suhtumise, ja seeläbi arendaks ühiskondlikke ten-

dentse, peab tema ise vastama võrdlemisi suurtele nõuetele. Mitte iga organisatsioon ei kõida sarnaselt oma liikmeid, ta peab midagi kaaluvat ja reaalselt pakuma, et tasuda liikmete kiindumust temasse. Ta peab köitma liikmete huvi, ta peab võimaldama isetegevust ja tema töö peab olema resultate, vastasel korral muutuvad liikmed ükskõikseks, jäävad kõrvale ja organisatsioon n. ö. sureb välja. Palju organisatsioon on nii välja surnud.

Organisatsioonil peab olema iga hooaja alguseks valmis töökava, sest miski ei kaota nii huvi nagu õhtud, mis on ära täidetud ükskõik millega, ainult et midagi oleks, et kooskäimise kord ei jääks tühjaks.

Siis — noorte organisatsioonides peavad liikmed võimalikult palju (õieti — üldse, alati) ise tegutsema, s. o. ise kavad kokku seadma ja ise leidma tee, kuidas neid läbi viia. Loomulikult viivad nad neid läbi instruktorite ja juhtide abil, kuid initsiatiiv peab olema nende käes. Organisatsioon ei tohi olla teiseks kooliks, mingisugusteks kursusteks, kus tegevuskava on kuskil „ülal“ valmis tehtud ja sarnasena valmina lastele peale sunnitud. Isetegevuse kaudu tõstetakse laste huvi asja vastu ja arendatakse nendes vastutustunnet, mis on tähtsamaid iseloomu jooni ühiskonna liikme juures.

Väga võimalik, et sarnasel teel üksikuis kohtades organisatsioonide tegevus omandab erineva ilme, et mõnes kohas pühendatakse rohkem tähelepanu kehalisele kasvatusel, teises käsitööle, kolmandas kirjanduslikule harrastusele jne., kuid see ei tohiks segada. Selle kõrval, või veel rohkem selle kaudu, võib organisatsioon seegipärast saavutada oma põhimõttelisi eesmärgi, ilma et ta esineks paindumatu kavaga. Kindla ja mitte-paindliku kavaga võib töö muutuda pealisunnitaks ja kuivaks. Väga hea, kui kodukaitse täpselt formuleerib need nõuete põhijooned, mida ta tahab näha iga organisatsioonist läbikäinud liikme juures, kuid teed nende eesmärkide saavutamiseks võivad olla mitmekesised ja üksikuis kohtades erinevad.

Kindlasti kujuneb organisatsioonide töökava nii mõneski üksikasjas erinevaks seejärel, kas organisatsioon asub linnas või maal.

Eriise tähtsuse ja kaalu omab organisatsiooni juhi küsimus. Et organisatsioonil peab olema juhiks täiskasvanud inimene, on endastmõistetav, sest lapsed ise, täiesti üksi, täiesti oma algatusel ei suuda luua eesmärgi- ja kavakindlat töötavat organisatsiooni, selleks puuduvad neil nii teadmised kui ka kogemused ja oskus. Nad peavad töötama võimalikult ise, kuid küpse inimese juhtimise ja järelevalvaga.

Juhi küsimus on ülitähtis. Tema isiku najal võib organisatsioon õitseda ja edeneda, võib aga ka ebaõnnestuda. Väga raske on täpselt formuleerida neid omadusi, millised peavad leiduma sellise juhi juures, mõned võib aga siiski ära tähendada.

Kõigepealt peab tal olema huvi ja armastus laste vastu, mitte ainult teoreetiline, põhimõtteline, vaid ka tööeline soe, elav huvi ja armastus. Ta peab mõistma võtta lapsi lastena, ta ei pea neilt nõudma täiskasvanud inimese mõistust ja suhtumist asjadele, ta peab mäletama oma noompõlve niisugusena, nagu ta oli, mitte niisugusena, nagu tal meeldib teda nüüd näha. Tal peab olema autoriteeti, s. t. lapsed peavad sundinutult suhtuma temale, kui küpsemale ja rohkem kogenu inimesele, peavad teda loomusunniliselt usaldama ja austama. Need on suured nõudmised ja jäävad vist mõnelgi juhtumil täitmatuks, kuid üldine tendents peaks igatahes juhtima nende poole.

Pealeselle aga peab juht olema ette valmistatud oma tööle, peab olema pedagoogiliselt ette valmistatud, peab tundma organiseerimis- ja organisatsioonitöö teh-

nilist külge. Näit. peaks ta kindlasti tundma koosoleku korra tehnilist külge, valimiste jne. korraldamist.

Ta peab ka olema teadlik neis eesmärkides, mis organisatsiooni kaudu taotellakse.

Väga tähtis on vahekorra kujunemine organisatsiooni liikmetega. Ideaal on, et juht seal oleks vana sõbra osas, et vahekord põhjeneks juba ülalnimetatud sundimatul autoriteedil ja loomusunniliselt usaldusel ja austamisel.

Töenäoline on, et nende üksikute juhtnõõride silmaspidamine võib kaasa aidata loomisel olevate organisatsioonide juures nende tähtsaima eesmärgi saavutamist — arendada noortes rahvuslikke ja ühiskondlikke tundeid ja riiklikku mõtlemist.

Ella Susi.

JULGESTI VASTU RASKELE AJALE!

Mõne aasta eest viibisin pikemat aega Saksamaal.

Jõudnud Tallinnast Berliini, üllatas mind tugev kontrast kummagi linna tänava pildis. Kuna meil Viru tänav aina kubises moodsaist ja kalleist suvetualettidest — torkas Friedrichstrassel silma eriline tagasihoidlikkus riietuses. Riietus oli kõigiti korralik, kuid moodne ta igatahes ei olnud. Näis, et riietuse valmistamisel domineeris praktilisuse nõue, mood asetati tagaplaanile.

Samal ajal oli mul võimalik kaunis põhjalikult tutvuda mitmesugustest rahvakihtidest päritolevate sakslaste eluga.

Punase joonena läbis sakslaste elu, ükskõik missugusesse rahvakihti nad ka ei kuulunud, praktilisus ja kokkuvõtte. Korteriid olid igal pool sisustatud teravishoidlikult ja korralikult, kusjuures sisustusel ei olnud rõhku pandud mitte ainult korteriomaniku füüsilise mina nõuete rahuldamisele — ka vaimsele minale oli pühendatud küllaldaselt tähelepanu. Toitlustus oli kõigil rahvakihtidel aga väga mõõdukas ja perenaised näitasid sel alal imekspanuväärset osavust. Eriti tagasihoidlik oldi liha ja või tarvitamisel — esinesid ju need ained toiduaineist kalleimatena ja neid tuli vedada sisse väliskaubana. Räägiti, et ka kütte suhtes ollakse eriti tagasihoidlik. Elu pigistas ja näpistas tõesti kust aga sai. Kuid eluraskuste üle palju ei nurisetud — suhtuti eluraskustele enamalt kui paratamatusele, missugusest saadakse üle vaid lakkamatu töö ja kokkuhoiuga.

Meie, eestlased, elasime seni nagu vana jumala seljataga. Ei olnud meil puudust ei peatoidust, ei kehakattest. Iseasi on see, kuidas oskame seda, mis meil on, kasutada. Meie kehvade looduslike olude juures on meil igasuguseid saadusi liialtki tarvitada olnud — kokkuhoiust ei saa meil seni olla juttu. Toiduainete hulgest, mida tarvitame korraga toidu valmistamiseks, jätkuks sakslasele mitmeks päevaks; rahast,

mida kulutab keskmise palgaga kantsleipreili riietusele, jätkuks Saksamaal kogu perekonna riietamiseks.

Oleme ju rahvana kerkinud üle õõ kultuurrahvaste perre; see, mis meil oli varem põlise rahvusliku raudvarana põlvest põlve pärandatud traditsioonide ja kommete poolest, ei suutnud järsu hüppe tõttu, mis tegime iseseisvaks saamisega, kohaneda muutunud elunõuetega — ja heideti lihtsalt arenemist takistava koormana kõrvale, selle asemele haarati välispoolt vaid võõra tsivilisatsiooni tipud — ilma et veel oleks aega olnud kõike uut läbi seedida kultuurilisteks väärtusteks. Ja nii seisamegi praegu võrdlemisi kehvadena vaimseist väärtustest — ei oska neid kahjuks isegi küllalt hinnata. Oleme elu liialt kõitnud selle külge, „mida peame sööma, mida peame jooma, millega ennast katma“. Oleme nendes küsimustes liig nõudlikud — meile ei ole üks ega teine hea küllalt.

Rasked ajad ja kannatused ei tule rahvastele kahjuks. Raskustes on alati kogutud uut jõudu, leitud uusi väärtusi.

Kogu maailm ägab praegu majanduslike raskuste all — ja paranemist ei ole niipea loota.

Meil Eestis annab majanduslik kriis ennast praegu veel vähe tunda ja loodetavasti meie ka kunagi ei satu säärastrasse raskustesse nagu tööstuslikud suurriigid. Produktseerime ise küllaldaselt toiduaineid ja seda, mis vaja kehakatteks, ja nälga sõna otsekohesest mõttes meil ei ole karta. Võib olla küll, et meil tuleb loobuda ühest või teisest väliskaubast, missuguse tarvitamine on saanud harjumuseks. Rahvuslikuks õnneks peaksime seda lugema, et piiratud sisseveo tõttu oleme sunnitud tarvitama omamaa saadusi — õpinne neist pidama lugu. Veel möödunud aastal kurtsid kaupmehed, kui küsisid neilt kodumaa nisujahu: kes seda ka ostab, meil ei tasu kodumaa nisujahu äris pidada. Käesoleval aastal on ses suhtes asjaolu muutunud ja minu kodulinnas võib praegu kõigist koloniaalkauplustest saada

kodumaa nisujahu. Kui sagedasti on kaupmehed sunnitud ostjaskonnale rääkima muinasjutte välismaa kaubast, müües sealjuures Kreenbalti puuvillast riidet või Kilgase siidi.

Meile, eestlasile, heidetakse ette, et meil puudub rahvuslik ühistunne — korporatiivne vaim.

Tuletan meele ilusaid „Ühistöö“ päevi, kus ennast eestlaste ohvrimeelsus ja tahe ühiseks heaks käekäiguks aidata kaasa ilmutas väga laiaulatuslikult, kus kõige laiemad rahvakihid rakendusid ühisele tööle, kus väikeste ainelistel võimalustel juures parimal tahtel saavutati hiilgavaid tagajärgi — ja süda läheb üsna soojaks.

Samasugusel liigutusel jälgin praegu „Ühisabi“ mõtte kiiret levimist ja elavat poolehoidu sellele mõttele. Politsei ohverdab 1% palgast, majaomanikud, äri- mehed, ametnikud — kõik on abivalmis.

Sarnaselt soojenenud südamega leitakse kindlasti võimalusi aidata ühel või teisel põhjusel puudustkannatavaid kaaskodanikke. Loodan kindlasti, et „Ühisabi“ ilus mõte ei piirdu mitte ainult kaaskodanike ainelistel aitamisega, vaid et „Ühisabi“ juure rakendunud seltskonnategelased lakkamatult asuvad teede ja võimaluste otsimisele, kuidas abi vajajaile kaaskodanikele leida õilsaimat abi — pakkuda neile tööd, missugune päästaks nad abitarvitajate seisukorrast. Meie igapäevaste elutarvete seas on küllaldaselt seesuguseid välismaalt

sisseveetavaid esemeid, missuguseid võib väga hästi toota ka kodumaal, ilma et selleks oleks vaja eriharidust ja erilisi kalleid sisseseadeid.

Linnad on rõõmustaval viisil asunud „aiamaade“ rendile andmisele. Intensiivsel kultuuril annavad aga väikesed maa-alad küllaldaselt suurt saaki — talve kestes oleks vaja selleks teadmisi levitada ja nii mõnigi abitarvitaja toodaks aiamaa rentimisel endale ja oma perele suure osa eluüldpidamiseks vajalistest toiduainetest.

Elame raskete aegade kartusel. Kollitame üksteist hirmuäratavate tulevikupiltidega.

Ei tohi meie muutuda eluraskustes üksikisikutena julgusetult hädaldajaiks. Kogu rahvast raskest majanduslikust seisukorrast aitab üle vaid veendumus, et rasked ajad õpetavad meid leidma rahvuslikke väärtusi, missugustest varem sammusime pimedatena mööda, et rasked ajad teevad meist paremaid isamaalasi ja kodukaitsjaid kui olime seda seni, sunnivad võtma revideerimisele meie seni liialt pealiskaudse ja puhtmaterjalistliku elusuuna, aitavad leida aatelisti väärtusi, muuta välispoolt haaratud tsivilisatsiooni tippe tõsisteks kultuurilisteks väärtusteks. Eluraskustes ilusaid õisi ajanud „Ühistöö“ ja „Ühisabi“ korporatiivne tunne ei tohi kustuda ka siis, kui mööduvad raskused.

Sarnasel veendumusel sammume julgesti vastu eluraskustele — loodame neist õnnistust riigile ja rahvale.

5. detsembril ilmub müügile naiste käsitöö ja kodu kaunistamise ajakiri

„KÄSITÖÖLEHT“.

* Palju pilte ja rikkalik kogu

* **ÕULUKINKIDE MUSTREID.**

- * „Käsitööleht“ on suureks abiks igale naisele, kes tunneb käsitöö vastu huvi.
- * Üksiknumber heal paberil 32 lhk. suuruses ühes mustrilehega maksab ainult 35 senti. Tellides 3 kuu peale 1 kroon, 6 kuu peale 2 kr., 12 kuu peale Kr. 3.50.
- * Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid.

Talituse aadress:

Tallinn, Luise tän. 14, krt. 8.

Valga linna malevkonna 7-daks aasta- päevaks

M. KONT, juhatuse liige

Peagu igal kodanikul on kombeks pühitseda oma sünnipäeva nii hästi-halvasti kui see kellelgi võimalik; ka on viisiks pidulikult võtta vastu uut aastat. Tõeliselt on ka aasta vahetus eluteel teatud versta-post, mille juures väärib peatuda ja pisut tagasi vaadata ja meele tuletada möödunud elurõõme, samuti muresid.

Teisiti pole ka organisatsioonidega, ka nende sünnipäev on elutee versta-post, kus on vajaline peatuda, vaadata numberlauale, ammutada uut jõudu ja tahet edasisammumiseks, heita pilk minevikku, et tabada tarkust tulevikuks, lasta silme eest läbi käia komistused ja vääratused, mis juhtunud eluteel.

1. detsembril peatub Valga linna malevkond oma eluaasta seitsmenda versta-posti juures, et värskendada mõtteid ja tuletada meele neid tõsiseid sündmusi, mil-

Valk talverüüs.

lised kõitsid arvuka kogu üheks kodukaitse pereks. Nõnda mõttes sünniaasta juure tagasi jõudes kergib jälle silmade ette see raske vapustus, millise elas üle meie kodumaa 1924. a. 1. detsembri hommikul; see verine sündmus näitab kõigile selgesti, missugune hädahoht võib varitseda meid, kui ei seista valvel mehiselt ja julgesti.

Aastapäeva pühitsedes mälestagem vaikselt leinas 1. detsembri kangelasi — kommunistide veretöö ohvreid, tuletagem meele langenute vaprust ning kindlust, ja see andku kõigile uut tahet, uut jõudu, kindlat üksmeelt seista valvel oma riigi ja kodulinna kaitseks. Aastapäeval sirutagem sõbralikult üksteisele käed ja jätkakem julgesti alatud tööd, tõmmates kaasa neid, kes on seni jäänud pealtvaatajajaks.

Valga linna malevkond 7-aastane.

Novembrikuu lõpul 1924. aastal moodustati Valgas praeguse kaitseliidu ülema, tulisehingelise kindral J. Roska, algatusel kaitseliidu organiseerimiseks komitee, kes töötas välja ajutise kodukorra ja põhikirja. Komitee tunnistas kaitseliidu loomise hädavajaliseks ja kutsus kokku 4. detsembriks omavalitsuse ja seltskonnategelased, et organiseerimistööd peatselt alata. Suuremat hoogu ja tõuget asjale andis veel 1. detsembri sündmus. 4. detsembril võetakse koosolijate poolt vastu ajutine põhikirja ja moodustatakse juhatus, valides esimeheks kindral J. Roska.

Väsimatu juhi eestvõttel algab kibe organiseerimistöö. Linn jaotatakse rajoonideks, iga rajooni peale määratakse rakukese, rühma, juht, kes oma ringkonnas peab läbi viima organiseerimistööd. Peagi koguneb ka organisatsiooni ümber arvukas pere, liikmeile jagatakse välja relvad ja õppustega tehakse algust. Harjutusel käiakse esialgu rühmade viisi ja õppekohaks on „Säde“ seltsi jalutusruum. Pühapäeviti sammuvad aga kaitseliitlased sirgetes ridades Priimetsa, et viia läbi ühisõppused. Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril

Malevkonna pealik M. Vahtrik.

**KOGU VALGA LINNA
MALEVKONNA
PEALIKUID.**

Alumine rida: sidepealik E. Treuholdt, majanduspealik A. Kõomägi, malevkonna pealiku abi J. Peterson, malevkonna pealik M. Vahtrik, adjutant M. Kont, rühmapealik H. Kruustük, propagandapealik H. Meerits.

Keskmine rida: jaopealik R. Pommer, rühmapealik A. Luukas, ratsarühma veltv. F. Pakler, ork. komp. veltv. K. Adelson, rühmapealik P. Saretok, jaopealiku abi H. Kikas, ratsarühma pealik F. Maasik, eskadr. pealik H. Maasik, jaopealiku abi H. Peep.

Ülemine rida: rühmapealiku abi V. Laufer, sidekompanii plk. L. Reimann, orkestrijuh R. Kivimägi, rühmapealiku abi K. Rotberg, jaopealiku abi J. Mets, jaopealik J. Kõiv, jaopealik V. Saral.

1925. a., esineb malevkond juba arvuka perega paraadil.

Peagi kutsutakse kindr. J. Roska Valgast ära Tallinna kaitseliidu ülema kohale ja Valga malevkonna pealikuks määratakse kpt. L. Pallon, kes malevkonda juhib kuni 20. veebruarini 1931. a. Pärast seda aega asub malevkonda juhtima kpt. M. Vahtrik ja temale abiks kpt. J. Peterson.

Malevkonna loomise ja organiseerimise töö algusest on möödunud seitse aastat. Selle aja kestes on tehtud ära võrdlemisi suur töö; malevlasile, pealikuile ja laskejuhatajaile on korraldatud rida õppusi; rohkesti on pandud rõhku ka noorte ettevalmistusele. Iga aasta on korraldatud taktikalisi õppusi ja suvilaagreid.

Taktikalisi õppusi on korraldatud oma malevkonna vahelisi ja malevkondade vahelisi, s. o. Helme ja Sangaste malevkonnaga. 1929. a. võttis malevkond rohkearvulise meeskonnaga osa „Kuigatsi lahingust“, kus vastaspooleks olid Tartumaa malevkonnad.

Eestlane on laulu- ja muusikaarmastaja ja nii ei saanud malevkonna liikmed leppida sellega, kui paraadidel ja jalutuskäikudel, marssides kaitseväge järele, orkestrist kuuldi vaid trummilööke. Kõikide üksmeelne soov ja tahe oli — muretseda endale orkester. Algus oli küll raske, sest puudus raha, aga visadus aitab kõigest üle. Telliti ära muusikariistad ja säeti kokku meeskond, esialgu küll väikesearvuline, kuid nüüd on orkester juba 25-meheline ja loetakse provintsilinnade

Valga maleva orkester.

orekstreist üheks parimaks. Kaitseliidu staabi lahkel vastutulekul on nüüd jõutud nii kaugele, et muusikariistade kulud on tasa ja orkestril ei ole enam mingit võlga. Ja tänu orkestrijuhile härra R. Kivimäele on orkester ka mängus viidud heale järjele.

Eriti suurt rõhku on aga pandud laskeala arendamisele. Iga aasta on peetud terve rida laskevõistlusi. Meistervõistlused on näidanud, et töö on

suured tagajärjed; võistlustel purustatakse järjekindlalt möödunud aastate laskerekordid. Laskeasjanduse edendamiseks on juhatus katsunud kõigiti kaasa aidata, eriti just viimasel paaril aastal, küll auhindade nõutamisel, küll relvade muretsemisel.

Malevkonna laskurid on iga aasta võtnud osa üleriiklikest kaitseliidu võistlustest, võistlustest Valga garnisoniga, Volmari kaitseliidu polguga ja maleva laskevõistlusest. Pealeselle on korraldatud veel võistlused malevkonna liikmete vahel.

Üleriiklikel kaitseliidu laskevõistlustel Pärnus 1928. a. tuli üksiklaskmises I kohale rühmapealik H. Kruustük. Üleriiklikuks I laskurklassi meistriks 1930. a. oli malevkonnast jaopealiku abi H. Siim. Võistlustel Volmari kaitseliidu polguga on malevkonna liikmed järjekindlalt tulnud esimestele kohtadele. Käesoleval aastal võttis vintpüssist laskmises rühmapealiku abi K. Rotberg 237 silmaga malva rekordi, mis seni seisis Joh. ja H. Kruustük'i käes 235 silmaga.

Võistlusel Valga garnisoniga tuli kolmel viimasel aastal esimesele kohale rühmaplk. H. Kruustük. Maleva meistervõistlustel on alati suurema jao kohti omandanud linna malevkonna laskurid.

Need üksikud andmed annavad kindla tõenduse, et malevkond laskealal on palju ära teinud ja loodetavasti ei taha ka edaspidi seisukohta muuta, vaid loodab kindlasti sammuda esirinnas.

Malevkonna koosseisus on praegusel ajal üle 250 liikme ja allüksusi on: kaks kompaniid, side-, gaasi-, ratsa- ja orkestrikomando. Elukutsete järgi on koosseis väga mitmekesine; siin on liikmeid igast elukutsest, samuti pole erinemist märgata ka jõukuselt. Sellest on näha, et Valga linna malevkonda on koondunud kodanikud, kes oma energia ja teadmised rakendavad tõsiselt kodukaitse tööle. 1. detsembri sündmused ja kommunistlik urgitus on viinud kokku ja köitnud ühiseks pereks kodanikud, kes tahavad alati olla valmis oma riigi ja kodulinna kaitseks.

Valga linna malevkond pühitsedes oma seitmendat aastapäeva saadab parimad tervitused oma loojale, esimesele juhile kindr. J. Roska'le, lootes, et see vaim ja soe vahekord liikmete vahel, mis on malevkonda istutatud esimese juhi poolt, jääb püsima jäävalt. Selles kindlas usus ja vankumatu tahtega samum malevkond oma kaheksandasse eluaastasse.

KOKKUHOID ON KUNST

Kokkuhoidmine on kunsti, ja selle kunsti peab õppima ära. Kes seda äga tunneb, sellele valmistab see rõõmu, nagu seda teab iga perenaine, kellel võimalik hoida ära see või teine väljaminek, mille teised peavad tingimata tarviliseks. Seda võib tänapäev öelda kõigepealt riiete ja pesu kohta. Meie peaksime valvama, et meie riided ja pesu oleksid alati korras, ega tohi milgi tingimisel lahtiläänud õmblust unustada või riidetükki kaltsuna kottii visata, sest kes teab, võib-olla saab seda pärast ikka veel ära kasutada. Ja kes tunneb seda kunsti, mis ületab lõppimise ja parandamise, ütleb lihtsate asjade valmistamise, nagu põlled, särvid jne. — nimelt kunsti vanadest asjadest valmistada uusi? Selle kunsti võib kergemini õppida ära kui mõni vast arvab, kui lihtsatest asjadest peale hakata ja siis minna raskemale üle. Peab äga olema ainult hea, kerget ja ühetaoliselt töötab õmblusmasin, nimelt „Singer“, et ei pruugiks äga silmapilk tööle mõeldä masina peale. „Singeri“ õmblusmasinaga on õmbluskunsti äraõppimine lihtne, mida teab äga vilunud perenaine. Nii mitu tüdrukut on juba õppinud kerget vaeva äga „Singer“ õmblusmasinal õmblema, seevastu äga teised, kellel raskemalt käsitatavad masinad, loobusid varsti õmblemisest.

„Singer“ õmblusmasin töötab elektrimootoriga, mis vabastab väsitavast tallamisest, hoiab jõudu ja tervist, suurendab see äga töövõimet, ning voolu kulu on ainult 1/4 senti töötunnis.

Eriti tervitatav on „Singeri“ õmbluslamp, mis juhib valguse täpselt töökohtale, näitab äga peenuse töös silmi pingutamata, varjab silmi, hoides väsitamast närve, ning tarvitab voolu vähem harilikust lambist.

„Singeri“ õmblusmasinal on võimalik teha mitte üksnes harilikke õmblustöid, vaid ka muid ja nimelt vastavate masinaosade kerget ja lihtsa juurelülitamise läbi. On võimalik valmistada peeni fileepitse kui ka teha harilikke sukanõelumistöid.

„Singeri“ esindused asuvad üle maa. Igalt poolt saavad soovijad tarvilisi seletusi ja uusi osi oma masinaile.

Pesukaupade spetsiaal-äri

Suures valikus aknakardinaid, voodivaipu, pesuriideid j. n. e.

N. TEISENROTH.

Viru tän. nr. 10.

ANTIIKTSIVILISATSIOONI HUKKUMISE PÕHJUSI

1.

AJALOO pealiskaudselgi tundmisel veendume, et aastatuhandete kestes on varisenud surmale mitmed rahvad, kelle kultuuritase ei ole seisnud madalamal praegu valitsevast Lääne-Euroopa kultuurist, olgugi et need olid oma avaldusvormilt teiselaadsed. Ajaloo areenilt on kadunud maiade, india, hiina, eelliini kõrged kultuurid nagu kustuvad tähed kosmilises maailmas. Mõned neist säilivad küll kivistunud, tardunud kujul, nagu tummad tumistajad inimvaimu suursaavutustest, teised on hävinud jäävalt.

Paratamatult kergib keelele küsimus — MIS SAAB LÄÄNE-EUROOPA TSIVILISATSIOONIST? Selle küsimuse analüüsimiseks lähtume ajaloolisest analogiast. Võtame vaatluse alla eeskätt põhjused, mis saatuslikult määrasid hukkumisele greeka-roma kultuuri kui meile tuttavaima vanadest kultuurest, mille algajate juure pääsmine on kergem, kättesaadavam ja mis oma avalduselt seisab meile lähimal.

Aljärenevad mõtted ja väited on toodud peamiselt Guglielmo Ferrero vastava töö järgi*), mis on kirjutatud pärast maailmasõda ja ilmus trükis rahuläbirääkimiste ajal Pariisis. Käesolevad read on mõeldud eeskätt teerajajaks eelpool ülesseatud küsimuse valgustamiseks, mille juures loodame peatuda ühes „Kaitse Kodu!“ lähemas numbris.

Oswald Spengler**) jõuab otsusele, et ka Euroopa kultuur loojub — loomulikult, nagu ta suured eelkäjadki. Ja just see küsimus riivabki kõiki meid sedavõrd sügavasti, et peame püüdma lähemalt tutvuda nende motiividega, mille põhjal avaneb võimalus niisuguseks tähtsaks ennustuseks. Kuid sellest edaspidi. Nüüd aga vaatleme greeka-roma tsivilisatsiooni languse põhjusi. Võib-olla pakub nende põhjuste tundmine ja juurdlemine meilegi õpiseid Lääne-Euroopa kultuuri suhtes.

Üheks ennustuse lähtepunktiks on oletus või vana tõde, et „ajalugu kordub“. Tuleb pidada silmas, et samasugused vead ajaloo kestes peagu alati manavad esile ühesuguseid järeldusi, ükskõik missugusel ajastul. Ainult nende põhjuste teadmine ja selgitamine võib meid juhtida kindlale veendele ja äratundmisele, kuidas parandada eksisamme, kuidas pääseda varem olnu kordumisest. Sellest järeldus: ei ole otstarbetu ega üleannet tutvumine kergeisiki joontes, kas või pinnaliskeltki, nende ajalooliste sündmustega, mis manasid esile omal ajal kogu maailma valitseva greeka-roma tsivilisatsiooni languse.

*) Guglielmo Ferrero, La ruine de la civilisation antique, Paris 1921. Raamat ilmus venekeelses tõlkes Leipzigs 1923 ja eesti keeles ilmub arvatavasti 1932. a. E. Kirjanduse Seltsi kirjastusel Tartus.

**) Oswald Spengler, Der Untergang des Abendlandes, München 1922, 1923 (kahes suures köites).

Antiiktsivilisatsiooni hukkumine on iseenesest komplekteeritud nähtus. Ühelt poolt süüdistatakse barbaare, kes tungisid Rooma piiridesse, kuid sellele on vastus segane. Võib küsida, mis põhjustas Rooma riiki jääma alla neile, kes õieti roomlaselt õppisid esimesi sõjakunsti saladusi. Teiselt poolt süüdistatakse kristlust. Kuid need väited on õiged vaid osaliselt ega anna küllaldaselt rahuldavat vastust. Küsimus on leidnud käsitamist igal sajandil ja leidub ka tulevikus tõetsijaid, kes seavad endale ülesandeks selle probleemi valgustamise. Oli ju antiikkultuur niivõrd hiilgaval tasemel, et ta väärib täiel määral aja- ja energiakulu ta languse põhjalikuks uurimiseks.

Paljud uurimused on küllalt selgesti näidanud, et antiiktsivilisatsiooni langus sai alguse suurest poliitilisest kriisist, mille tagajärjel tekkis üldine anarhia, mis ajajooksul sõi antiiktsivilisatsiooni ta kõigis elementides. Ferrero lähtubki sellest poliitilisest alusest. Poliitiline kriis, mis algas 295. a. Rooma leegionide mässuga, purustas konstitutsiooni alused, nii moraalised kui ka poliitilised. Senati autoriteet ja sugereeriv võim kadus ja riigil ei läinud korda seda asendada teise niisama tähtsa printsibiiga. Ja just see tõsiolu osutuski saatuslikuks sädemeks, mis kasvas aastatega suureks tulikahjuks, laviinina mattes enese alla antiiktsivilisatsiooni tugeva puu.

Autor kõrvutab reljeefselt kaks ajaloolist momenti — kolmanda ja kahekümneenda sajandi, ja näitab korduvalt hädaohule, mis võib oodata praegust Euroopa tsivilisatsiooni. Nende kahe asja mainitud sajandi vahel on rida ühiseid tunnuseid ja ajamärke, mis viipavad ühe ja sama lõppsihi poole. Kuid see on ikkagi vaid ennustus ja meie oleme harjunud võtma iga ennustust omapärase ettevaatuse ja kontrolliga, kui ta ei ole matemaatiliselt tõestatud.

2.

Valitseb vaade, et antiiktsivilisatsioon kustus aegapidi, milleks kulus mitu sajandit. See pole küllalt õige. Kui Alexander Severus tapeti oma leegionide poolt (235. a.), valitses vana tsivilisatsioon veel täiel määral Euroopas, Aasias ja Aafrikas. Kunst õitses, kirjandus ja filosoofia sammusid eduteed, olgugi et seal ei tekkinud enam palju originaalset, koolide arv tõusis. Põlumajandus, kaubandus ja tööstus olid õitsval järjel. Sõjavägi oli küllalt tugev, et edukalt kaitsa Rooma riigi piire barbaaride eest. Ja ainult pool sajandit hiljem muutus üldine pilt põhjalikult. Greeka-roma tsivilisatsioon kandis juba kustumise märki. Igal kultuuri alal võis juba panna tähele tunduvalt närtsimise tendentsi. Millega seletub see kiire muutus?

Et selgitada seda suurt kultuuri kriisi, peatume paari sõnaga endise riigivõimu aluste juures. Rooma

riik oli monarhhia, kuid ta eraldus teistest omasuguseist sellega, et Rooma keiser oli valitav, olgugi et tihtipeale valitses ühest suguvõsast mitu põlve. See oli ikkagi faktiliste põhjuste tagajärg, mitte aga seaduse järgi määratud. Nii-siis kuni Septimius Severuseni (211—217) kujutas Rooma riik enesest midagi monarhhia ja vabariigi vahemist. Ja just see ebaselge iseloom oligi ta nõrkuse põhjuseks. Seejuures ei õnnestunud Rooma riigil luua seadusi, mis ei oleks võimaldanud valimise protseduuris kõrvalekaldumisi. Kord valis senat, kord oli senat sunnitud ainult kinnitama neid valimisi, mis vägivaldselt olid toimunud mõne teise ühiskondliku kihi poolt. Õiguse järgi pidi senat valima riigipea, kuid senatil ei olnud sageli tarvilist autoriteeti ega ka võimu. Nii võiks senatit võrrelda mõne nüüdisaja parlamendiga, kes õiguse järgi peaks valima valitsuse, kuid tegelikult ainult kinnitab ta oma nõusolekuga, olles mõjutatud välistest põhjustest.

Alexander Severus (222—235) püüdis tõsta senati autoriteeti ja murda leegionide omavoli, kuid ta osutus selleks jõuetuks. 235. a. alul legionäärid tõstsid mässu ja tapsid keisri. Mässu eesotsas seisis traakialane Maximinus, mees, kes vaevalt oskas ladina keelt (riigikeel), kuid kel siiski oli läinud korda sõjaväes tõusta silmapaistvale kohale, peamiselt oma füüsiliste omaduste tõttu. Maximinus kuulutatakse legionääride poolt imperaatoriks.

Maximinus hoolitses vaid selle eest, et võita täieline legionääride poolehoid. Ta ei otsinud isegi kinnitust senatilt, vaid valitses, nagu ei oleks viimast üldse olnudki. Olgugi et senati võim oli nõrgestatud, ta siiski ei olnud veel niivõrd alla läinud, et alistuda traakialasele vastuhakkamatult. Senat valis kaks imperaatorit, kellest üks oli hea sõjamees ja teine senaator lugupeetud ja tuntud perekonnast. Neil läks korda luua valitsus ja organiseerida sõjavägi usurpaatori vastu. Maximinus nähes, et valitsus tahab end kindlustada, tõttas sõjaväega Itaaliasse, et kukutada valitsus. Kogu rahvas oli aga truu senatile ja vaenuline usurpaatorile. Maximinus langes (238. a.) samade sõdurite käte läbi, kes ta varem kuulutasid imperaatoriks.

Senat ja õigluse pühitsesid võidupüha. Kuid õigluse võit jõu üle ei kestnud kaua. Senati poolt valitud imperaatorite vahel tekkisid lahkhelid, sõjavägi tõstis mässu ja nad mõlemad tapeti veel samal aastal. Keisriks kuulutatakse Gordianus (238—244). Sõjavägi sunnib teda kuulutama kaaskeisriks Julius Filippose. Gordianus keeldub astumast seda sammu ja Filippos laseb ta hukata.

Nii näeme, et lühikese aja jooksul on korraldatud rida sõjaväelisi mässe. Toores jõud ikka enam ja enam surub alla nõrgestatud õigluse kõhkleva senati näol. See viimane mäss avaldas hoopis suuremat mõju kui eelmised. Imperaatori võim keskkohas on nõrgestatud, mäss laieneb provintsidesse. Iga legionääride grupp tahab oma keisrit. Kuid iga jõud, mil puudub võimutihendav printsipi, kaldub lagunemisele. Nii ka siin. Hädaoht muutus isegi niivõrd suureks, et tuli reaktsioon senati kasuks. Filippos pöördub senatile kinnituse saamiseks. Aasta hiljem langeb Filippos võit-

luses leegionide poolt keisriks kuulutatud Deciusé vastu. Viimane omakord langeb võitluses gootide vastu (251. a.), on seega esimene Rooma keiser, kes langes lahingus barbaaridega. Selle sündmuse mõju oli suur. Mõni aeg hiljem (259 või 260) teine keiser, Valerianus, langeb vangis barbaaride kätte. Need kaks sündmust annavad suure hoobi imperaatorite autoriteedile ja varsti pärast seda katastroofi algaski riigi lõplik lagunemine. Juba Valerianus (253—260), nagu teada, määras oma pojale Lääne provintsid, purustades sellega riigi kuuluvuse üheks suureks impeeriumiks.

Nagu ülal nägime, algab Maximinuse mässust peale lõputu kodusõdade ja ühes sellega igasuguste hädade seeria, mis kestab pool sajandit. Kõik ühiskondliku lagunemise nähtused on tingitud ühest algpõhjusest. Selleks algpõhjuseks osutus peamiselt POLIITILINE KRIIS. Milles ta seisis? — Senati autoriteedi täielises languses, mida põhjustas rida tegureid ja mille loetlemine siin viiks meid kaugele. Senati autoriteedi langusega kadus igasugune õigluse printsipi, mille järgi kõik olid kohustatud alistuma imperaatorile. Ühes sellega kadus riigipea seaduslik valimise viis. Leegionid valisid keisreid ja nende toetus osutus ainsaks kõrgema võimu allikaks. Kuid leegione oli palju ja vaated ja seisukohad erinesid otse diametraalselt. Ei olnud teist teed eelistada üht imperaatorit hulga seast kui ainult mõõga abil, sest nad kõik olid valitud leegionide poolt. Sellest tekkinud kodusõjad laastasid armutult rooma rahvast, hävitasid tsivilisatsiooni alusmüürid, niieet kogu hoone PIDI varisema.

Kolmandal sajandil vana maailm esmakordselt elas üle ajajärgu, kus suures riigis ei olnud ühtki printsipi, millega võis eraldada seaduslikku võimu vägivaldselt, ei olnud ühtki küllalt võimsat poliitilist instituuti, kes oleks võinud kinnitada selle printsipi.

Aastakümneid kestnud segased ajad, sõjad ja sellega kaasas käiv nälg ja katk söövad rooma rahvast, kaevandused seisavad tööliste puudusel või nad on langenud barbaaride võimupiirkonda. Rahvas hirmuga peidab väärtasju, kapital kaob. Väikemaapidamine laastub, suur — kasvab, kasvavad ühtlasi ka harimata ja mahajäetud maa-alad. Põllumajandust ja tööstust tabab täieline kriis ja sellele lisaks veel kriis kaubanduse alal. Ühendused teiste maade ja rahvastega muutuvad raskeks ja teekond hädaohtlikuks, vaesus kasvab. Väikesed linnad kahanevad kohutavalt, suurtes linnades ja keskkohas aga vastupidiselt — elanikkond kasvab kiiresti ja võib panna tähele just vaesema klassi arvulist tõusu. Bürokratismi kasvades ja massi vaesuse tõttu muutub maksusüsteem otse väljakannatamatuks. Maksukoorem kasvab lõputult. Tarbeained tõusevad hinnas peadpööritava kõrguseni. Poliitiline ja majanduslik kriis toob enesega kaasa sotsiaalse kriisi. Aristokraatia ja jõukas keskklass, kelle õlgadel lasus kogu poliitiline ja ühiskondlik korraldus, kaob, nende read jäävad aastaastalt hõredamaks. Nende ülesanded lähevad üle uuele rikastunud oligarhhiale, kes praegu eranditult kuulub alamasse rahvakihti. Kultuuritase langeb kõikjal, kunstis, kirjanduses, filosoofias. Riik pöördub barbaarsusele ja eeskätt just seetõttu, et varandu-

sed, samuti ka riigivõim, lähevad harimata tõusikute kätte.

Vanades riikides oli varemgi kriitilisi momente, kus hakkas kaduma õigluse printsiip, kuid tol ajal leitud ümberringi riike, kus valitses kindel kord, mis oli rajatud kindlale traditsioonidele ja seadustele. Nüüd oli Rooma riik piiratud barbaaridest, tal ei olnud kusti hankida uut tõuget ega eeskju, nagu varemil aegadel. Vanas maailmas oli kolmandal sajandil esmakord juhuse, et suur riik oli otseki isoleeritud õigluse printsiibist. Ta pidi oma jõul leidma sellest väljapääsu, ise otsima teid ja uusi sihte, et riigielu viia harilikku roopasse. Sellest tingitud vägivald — hukutas parema osa antiiktsivilisatsioonist.

Aurelianus (270—275) loodab leida uue õigluse printsiibi sellega, et kuulutab riigiusuks latiniseeritud mitraismi (iraani rahvaste usundi). See usk õpetab, et ainuvalitseja on jumalast, Mitrast, läkitatud valitsema rahvast. Ta loodab sellega tõsta imperaatori võimu ja autoriteeti. Imperaator on müstiline jumalik olemus. Aurelianus tõepoolest sellega ainult muutis Greeka-Rooma riigi aasialikuks. Seda ideed jätkab tuliselt Diocletianus (284—305), kinnitades ametlikult imperaatorite sugulust jumalatega, — nad on läkitatud jumalast, on jumalate sünnitatud. Imperaator peab kandma kuldset krooni ja kalliste kividega ülekülvatud rõivaid. Ta ei ole enam surelik, kelle juure pääseb iga vaba kodanik, ainult põlvil võib rääkida monarhiga. Ikka rohkem ja rohkem kaldus Rooma keiser nii väliselt kui ka sisemiselt Aasia võimukandjale lähemale. Diocletianus tahtis oma uuendustega tõsta kõrgeima võimu autoriteeti, kuid need uuendused olid võõrad greeka-rooma vaateile. Ikka enam ja enam kustub antiikmaailma tsivilisatsiooni täht, kaob vana asendamata uuega. Pealinna üleviimine Constantinuse poolt Roomast Konstantinoopoli on viimne märk, mis selgesti näitab antiiktsivilisatsiooni lõppu ja kuulutab, et algavad uued ajad.

3.

Ristiusk annab viimse ja otsustava löögi Rooma riigi lagunemisele ja ühes sellega antiiktsivilisatsiooni langusele, mis alguse sai suurest poliitilisest kriisist. Politeismi kustudes kustub ka greeka-rooma tsivilisatsioon. Eelmised kaks sajandit püüdsid luua ÜHE suure, tugeva, tervikulise riikliku korra, vaatamata mitmekesistele usulistele tõekspidamistele. Uus ajastu vastupidiselt rakendab kogu energia suure ülemaailmliku usulise ühiskonna loomise teenistusse. Kuidas ristiusul läks korda Rooma riigile sundida peale oma doktriinid?

Nagu juba mainitud — antiiktsivilisatsioon baseerus politeismil. Usk — politeism — oli toeks, aluseks poliitilise, ühiskondliku ja kogu vaimuelu avaldusle, — see läheneb surmale. Hommikunaa kultused tungivad sisse igast kaarest, hävitades ka eetilise vana maailma. Ja ristiusk osutub antiiktsivilisatsiooni võitmatuks vastaseks. Ristiusk arenes kolmandal sajandil

jõudsasti. Ta levis üle kogu riigi ja kõigis rahvakihtides, tungides sõjaväkke, senatisse, keisrikotta. Ta haaras oma õpetuse sügavusega nii rikkaid kui ka vaeseid, haritud ja pimedaid rahvakihte. Ristiusk oli suutnud luua eeskujuliku abistamise ja heategeva süsteemi, mis osutus ta peamiseks tõusu põhjuseks. Ristiustu ühingud organiseerisid abiandmist kõikjal ja igasugusel kujul. Kirikud osutasid vaikselt, rahulikeks sadamaiks keset tormist merd.

Vanad tõekspidamised muutusid põhjalikult. Ristiusk õpetas, et olgu riiklik kord missugune tahes, õiglane või ülekohtune, hea või halb, kurjus on ikka selle jaoks, kes valitseb ja ise teeb kurja, ja sel ei ole mingit tähendust nende kohta, keda valitsetakse. Elu peaeesmärgiks on indiviiduumi usuline ja moraalne täielikkus. Uus usk õpetas isegi, et kristlane ei pea vastu võtma ühiskondlike ametid ega kohustusi, mis võiksid kõigutada tema usku, mõeldes selle all just kõrgemaid ja tähtsamaid ülesandeid. Vastuoks, kristlase eesmärgiks on lahkuda kiiremini maisest kurbuse ja pisarate orust. Nii võiks järeldada, et kristlase kohuseks oli isegi lõhkuda impeeriumi, ja kui ta seda ei teinud, siis just oma sügavil usulistel tõekspidamistel ja kaalutlustel. Igatahes võib mõelda, et ristiusk oli riigi elus lahutajaks, mitte ülesehitajaks teguriks. Hiljem kujunes isegi nõnda, et silmapaistvamad vaimutegelased eelistasid usku poliitikale — kirik kerkis esikohale. Juba kolmandal sajandil leidis rida tähtsamaid isikuid, kes seaduse põhjal olid kohustatud oma tegevust suunama ühiskonna kasuks, eelistasid kinkida oma varanduse kirikule ja sel moel jäädes vaeseks olid vabad neist kohustustest. Sõjavägi kannatas selle all veel rohkem kui kodanlik teenistus. Ristiusk kuulutas, et tõsise inimese püüde peab olema sihitud sõjariistade mahapanemisele.

Uus vaade elule õõnestab põhjalikult antiiktsivilisatsiooni alusmüürid ja sünnib ümberhinnang kõigis seni maksvais antiikmaailma tõekspidamistes. Tsivilisatsioon saab sootu teise suuna. Kõik püüded luua kindel süsteem autoriteetse võimuga eesotsas ebaõnnestuvad.

Nagu juba korduvalt mainitud, põhjenes Rooma riigi kord aristokraatlikul printsiibil, mis luges roomlasi väliseis suhteis teistest rahvastest kõrgemal seisvaks ja riigi siseelus — valitsevat klassi kõrgemaks valitsetavast. Ta oli rajatud põhimõttele, et rahvad ei ole õiguslikult võrdsed. Uus usk aga õpetas, et kõik inimesed on ühe jumala lapsed ja on tähtviisi armsad temale. See osutus greeka-rooma vaatekohalt suureks pöördeks ja andis lõpliku ja surmahoobi aristokraatlikule printsiibile. Ühes sellega järjest lagunes riik, hukkus tsivilisatsioon.

Resümeeerides võime väita, et antiiktsivilisatsiooni languse põhjustas poliitiline kriis, millega paratamatult kaasas käis majanduslik, sotsiaalne ja kogu vaimuelu kriis. Selles lagunemisprotsessis mõjus tugevasti kaasa ristiustu levimine. —or—

NAISKODUKAITSE TALLINNA RINGKOND KODUKAITSE TÖÖS

Naiskodukaitse Tallinna ringkond on oma liikmete arvult (9 jaoskonda — 488 liiget) vähimaid ringkondi, kuid oma asukoha tõttu tegevaimaid.

Asudes pealinnas, seega meie elu tuiksoonel, tuleb ringkonnal alalõpmata võtta osa kõigist tähtsamaist ja suuremaist sündmusist. Tal tuleb tihti oma tööjõudu rakendada peale kodukaitse töö era- ja riiklikele algatusile.

Kaks aastat tagasi, kui algas meie majanduslik kriis ja tööta tööliste toetamise küsimus esmakordselt asetati laiemale alusele, astus Tallinna ringkond esimesena sel alal tööle. Ühe päeva jooksul korraldas ringkond vabariigi valitsuse eeskirjadele vastavalt hädavajalisemat abi vajajate toetamise jõulupühadeks. Jõulu laupäeval jagati üle 200 inimesele, vastavalt perekonna suurusele, rahalist toetust. Ringkonna kaudu

jagati välja umbes nädala jooksul 606 inimesele 3.000 krooni, toetuse saajaid enne kontrollides.

Möödunud talvel oli Tallinna ringkonnal töötute abistamise alal teha jälle kaunis suur töö. Umbes 8000 perekonda tuli kontrollida. Paberil ei paista see töö ehk kuigi suur, kuid tegelikult oli ta õige raske. Kontrollida tuli umbes nelja kuu jooksul peagu päevast päeva. Üks abisoovija asus ühes, teine teises linna servas. Eile oli vahest ses majas käidud, kuhu täna jälle tuli minna. Seda kõike tehti nurisemata, ei hoolitud sügavast porist ega lumest, vihmast ega tuisust, arvestati ainult asja tõsidust.

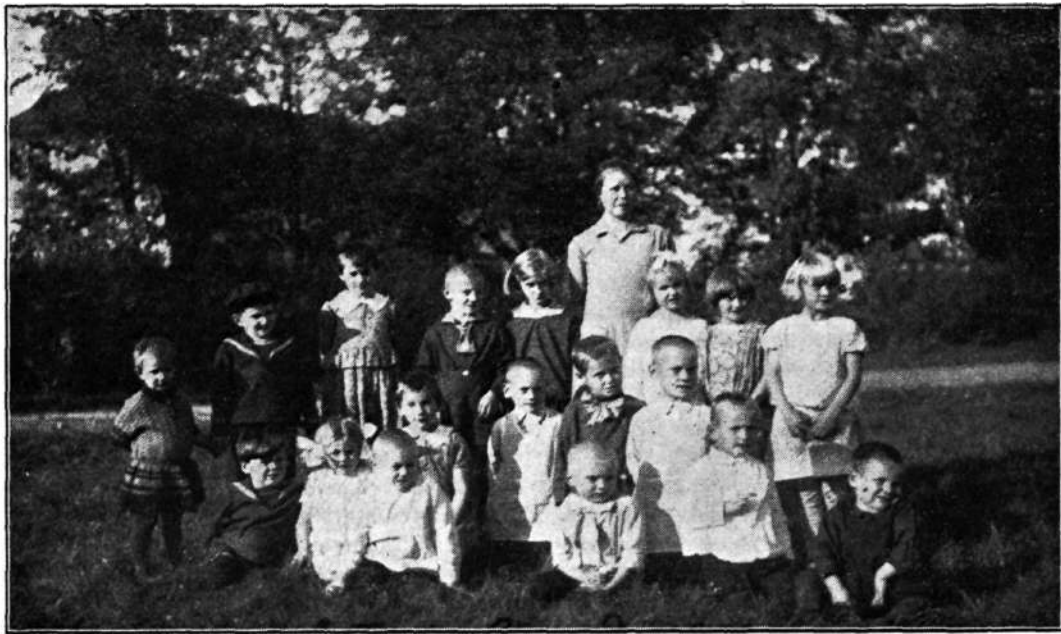
Peale kontrollimise olid ringkonna liikmed veel päevast päeva abiks Lastekaitse ühingule toitluspunktides toidu valmistamisel ja väljaandmisel.

Nõmmel oli tööta tööliste laste toitlustamine täiesti

*Lõuna jaoskonna
naised toitlus-
näitusel Tallin-
nas 12.—16. sept.
1931. a.*

*Naiskodukaitse
Kalevi jaos-
konna esindus
asetab pärja va-
badussõjas lan-
genud kalev-
laste mälestus-
sambale 31 V.31.*

*Harju ringkonna RAPLA JAOSKONNA lasteaija kasvandikud.
Kuusiku lasteaija lapsed 1930. a. suvel.*

Nõmme jaoskonna korraldada, millega jaoskond ka hästi valmis tuli, toites 164 last 5 toitluspunktis 4 kuu jooksul.

Praegu seisab ringkonnal jälle suur töö ees: töötajate ja nende laste eest hoolitsemine koos teiste seltskondlike organisatsioonidega „Ühisabi“ nime all. Ettevalmistused on juba täiesti hoos, töö kibedasti käimas.

Ringkond on olnud alati valmis aitama, kus ta abi on vajatud.

Ei ole unustatud ka sõja invaliide. Aastaid on võetud osa kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitali korjandusist.

Tunnustades meie õhuasjanduse korraldamise vajadust ja tähtsust meie kultuuri tõstmises kui ka kodukaitse abinõuna hädakorral on ringkond oma tööjõudu rakendanud ka sinna ja aitab kaasa õhuasjanduse ühingule ta finantsnädala läbiviimisel.

Eeltoodut lugedes võiks tekkida ehk mõnel kahtlus, kas meie sealjuures suudame veel oma otseseid ülesandeid täita?

Võib kindlasti vastata, et suudame.

Kõik maleva ja malevkondade ülesanded on alati korralikult täidetud. On korraldatud toitlustamisi laskevõistluste ja manöövrite puhul. On pandud toime pidusid ja loteriisid, on valmistatud malevkondadele lippe. Maleva ja malevkondade loteriid on alati olnud rikkalikud käsitöödelt ja hästi korda läinud. Iga malevkond korraldab endale sissetulekute muretsemiseks vähemalt ühe loterii aastas, malev — kaks. Peale muude pidude on ringkond juba mõnd aastat järjest korraldanud kaks jõulupuud: ühe kodukaitse perele, teise nende lastele, mõlemad mitmesuguste ettekangetega ja lõbustustega. Jõuluvana ei puudu iial.

Ilusaks kombeks on kujunenud kingituste valmistamine vaesemate kodukaitsete lastele maleva ja ringkonna poolt. Pakid sisaldavad peale maiustuste ülikonna- ja pesuriidet, vastavalt lapse vanusele ja soole.

Ringkond on korraldanud tervishoiu-loenguid, kursusi, kõnehommikuid, jumalateenistusi kirikus jne.

Tänu ringkonna liikmete agarusele ja üksmeelsele arusaamisele kodukaitse töö tähtsusest ja ülesannete kõrgusest on meie töö kannud vilja ja edenenu.

Raugematut jõudu ka edaspidiseks!

Naiskodukaitse Võrumaa ringkonna tegevuse ülevaade 1. novembriks 1931. a.

Naiskodukaitse Võrumaa ringkonda kuulub 42 jaoskonda umbes 900 liikmega. Nendest 32 jaoskonda töötab 2 ja rohkem aastaid, kuna 10 jaoskonda on juure loodud viimase aasta jooksul. Seetõttu ei ole võimalik tegevuse ülevaates käsitada kõigi jaoskondade andmeid, kuna uuesti asutatud organisatsioonide töö on enamjaolt piirdunud vaid organiseerimise ja liikmete vastuvõtmisega.

Võib öelda, et viimase paari aastaga on naiskodukaitse töö muutunud intensiivsemaks ja püsivamaks. Liikmed on rohkem süvenenud asjasse ja hindavad paremini oma ülesandeid ja kohustusi. Käesoleval ajal on peagu igas vallas olemas naiskodukaitse jaoskond, mistõttu töö on muutunud laialisemaks ja tagajärjekamaks. Rahaline läbikäik, mis 1929/30. tegevusaastal oli Kr. 3000.—, on muutunud kahekordseks. Samuti on naiskodukaitse otsesed ülesanded ja kohustused suurenenud viimasel aastal. Välislootimiste arv on võrreldes eelmise aastaga muutunud kolmekordseks, mis on tingitud kaitseliidu tehnilise arengu ja laskeoskuse tõstmisest. Naiskodukaitsele on tulnud selle tõttu töötada kaasa manöövri-, laagri-, laskevõistlustel, õpustel ja mujal toitlustamise ja sanitaarabi andmise alal; samuti on kaitseliidule oldud abiks mitmesuguste pidustuste korraldamisel.

Et kaitseliitlaste toitlustamine nõuab suuri kulusid, selleks on naiskodukaitse võimalust mööda toetanud kaitseliitu ka rahaliselt. On tehtud energiliselt tööd, et pidude, loteriide ja teiste etenduste korraldu-

VÕRU RINGKONNA ERASTVERE JAOSKONNA SAMARIITLASTE KURSUS

Samariitlaste kursusest märtsikuul 1930. a. osavõtjad praktilistel harjutustel ühes kursuse juhataja hra dr. Hain'iga (X).

sest hankida tarvisminevaid summasid meeskaitseliitlaste toitmiseks õppuste ajal ja samuti naiskodukaitse organiseerimiseks ja arendamiseks.

Sanitaaralal on peetud 3 samariitlaste kursust, mistõttu on praegu 50 samariitlast. Samuti on korraldatud paljudes jaoskondades loenguid tervishoiust ja esimese abi kursusi. Naiskodukaitse liikmeile on peetud keedu-, majapidamis- ja sissekeedukursusi, tööõhtuid, käsitöökursusi, loenguid, võimlemise ja rahvatantsude kursusi jne. Mitmes jaoskonnas on vaeste eest hoolitsetud kas ühekordse toetuse andmise näol või on kehvemaile õpilasile muretsatud riideid.

1930/31. a. talvel on nelja kuu kestes korraldatud puudustkannatavaile lastele Võru linnas toitlustamist ja kehakattega varustamist, mille juures anti 100 lapsele iga päev sooja lõunasööki ja valmistati 300 mitmesugust uut eset riide, pesu ja saabaste näol.

6. septembril 1931. a. korraldati esimene naiskodukaitse päev Võrus. Kavas oli kontsert-jumalateenistus ühes naiskodukaitse liikmete vannutamise ja segaeeskavaga pidu, kus muuseas esinesid naiskodukaitse laulukoorid ja võimlemis- ja rahvatantsude grupid.

Ringkond on võtnud osa oma esindajate kaudu 30. ja 31. oktoobril ja 1. novembril 1930. a. Tallinnas korraldatud IV naiskongressist. Kongressi tähtsaima resolutsiooni täitmiseks — perekonnaseaduse eelnõu vastu protesti avaldamiseks — on häälte korjamisest võetud osa ja kogutud üle 500 allkirja.

Välispool oma piirkonda on 10. ja 11. augustil 1930. a. Tallinnas Poola presidendi vastuvõtmisest võetud osa 30 naiskodukaitsejaga. Sel puhul toideti 160 isikut esindusmeeskonda ja 28 laskurit. 28. juunist kuni 5. juulini 1931. a. Jänedal peetavast suvelaagrist võttis osa 16 isikut.

Peale kohalike manöövrite on 10. ja 11. oktoobril 1931. a. Põlva manöövril võtnud osa 7 naiskodukaitse jaoskonda, mispuhul toideti üle 700 kaitseliitlase.

Lodix parim
kinga kreem

Valmistaja: A.-S. Sidol-Company, Tallinn.

Jõgeva jaoskonna naiskodukaitsel on õnn olla esimene naiskodukaitse organisatsioon Tartumaal ja esimesi kogu Eestis

See oli 14. mail 1925. a., kui pr. M. Dreybladt'i ja prl. H. Ploom'i algatusel oli kutsutud kokku koosolek, millest osavõtjaid oli 17 naist. Samal koosolekul otsustati asutada naisorganisatsioon, mis oleks rahvuslikke sihte taotlev ja abiks kohalikule kaitseliidu kompaniile. Esimeseks esinaiseks oli pr. M. Dreybladt, kel tunnustatud teened esimese tegevusaasta tagajärjekas töös. Virgalt tegutsedes pandi alus väikesele kapitalile, mille ta raske midagi teha.

Järgnevail aastail, millal esinaiseks oli pr. Elsa Tiiman, on olnud mitmeid muutusi, eriti organisatsiooni seismises korralduses, sest iga uus asi, mille juhtimises pole veel vilumust ja kogemusi, tingib ajajooksul isenesest uued seadused ja vormid. Kuid siht ja töö, see on ikka jäänud endiseks. Esmajoones on püütud igapidi olla abiks kohalikule kaitseliidu kompaniile ta töös ja tegevuses. Eriti sellega, et laagreis, õppepäevadel, võistlustel, manöövrelil on toitlusrüürid olnud naiskodukaitse kanda. On toetatud kompaniid aineliselt ja tööga. Ei ole aga unustatud suuremate pühade puhul ka ümbruskonna vaeseid. Samuti püütakse käsi-käes sammuda teiste Jõgeva seltsidega. Raha hankimiseks on korraldatud loteriisid, korjandusi jne. Kui ainuke

naisorganisatsioon rahvarikkas Jõgeva alevis ja vallas on Jõgeva naiskodukaitse oma ümbruse kodukultuuri tõstmiseks aidanud jõudumööda kaasa. Kavatsusel on samariitlaste ja veel mitmeid muid kursusi, mis seni väliste takistuste tõttu on jäänud pidamata.

Muuseas peab mainima käesoleva a. veebruaris avatud „Kaitseliidu Kodu“, mis töötab Jõgeva alevis praeguse esinaise juhatusel ja toetusel, et võimaldada mõistlikku ajaviidet kohalikele noortele ja vanadele.

Eemalseisjale näib ehk liig väikesena ja ebatähtsana töö, mida see väike rühm naisi on teinud ja teeb. Pole Jõgeva naiskodukaitses ei naislaskureid ega midagi muud efektset. Ei sära ta kaugemale ega hiilga — on vaid virku käsi ja sooje südameid, kes meeeldi võtavad isamaakaitsjailt osa muresid ja raskusi endi kanda.

Jõgeva n.-k. on töö kõrval hellitanud soovi annetada oma malevkonnale lipp. Varsti võib ta näha oma lemmikmõtte täitumist, sest vajaline kapital on juba koos.

Väiksel ja püsivald on Tartumaa vanim kodukaitse jaoskond elanud — sama visadusega tahab ta töötada ka edasi!

Naiskodukaitse Elva jaoskonna tantsugrupp.

Ülevaade naiskodukaitse Petseri ringkonna tegevusest

Petserimaa naiskodukaitse on tegutsenud endiste aastate eeskujul põhimäärustes märgitud ülesannete nõudeil, püüdes leida täiuslikemaid teid ja viise ülesseatud sihtide taotlemiseks. Petserimaa naiskodukaitse liikmed on ohverdanud selleks, et võimalikult korralikult ja täpsesti täita endi peale võetud ülesandeid ja kohuseid, kogu oma vaba aja.

Naised ei ole jäänud meeste töö pealtvaatajaiks, vaid on alati kaasa töötanud ja igal pool oma abiandva käe välja sirutanud, olgu see siis varustuse muretsemiseks, toitlustamiseks, arstiabi andmiseks, mõistlikuks aja veetmiseks — ikka ühes malevlastega, mistõttu on ka kõige parem vahakord viimastega.

Suurt rõhku on pandud malevlaste tootlustamisele, mille kulud on kaetud naiskodukaitse poolt hangitud summadest. Suurim massitoitlustamine käesoleval tegevusaastal oli Põlva manöövreil, kus kahe päeva kestes tuli toita 250 meest. Massitoitlustamise oskuses on Petseri naiskodukaitse end täiendanud Jäneda kursustel. On läbi viidud kindel tööjaotus, millega saavutati kokkuvõttes tööpõhise kasutamises kui ka majapidamises.

Erilist tähelepanu on juhitud arstiabi korraldamisele. On korraldatud samariitlaste kursus, mille lõpetajad, samariitlased, kes on omandanud teoreetilisi kui ka praktilisi teadmisi ja oskusi esimese abi andmises, on alati ametis olnud, kui see oli tarviline. Varustuseks on muretsetud sanitaarkotte ühes tarvilise medikamentidega.

Iga aastaga on summade läbikäik Petseri naiskodukaitse ringkonnas suurenenud. Otsitakse järjest uusi teid summade hankimiseks, sest tegevus laieneb. Peasissetulekuallikaks on seni jäänud peod, loteriid ja kohviõhtud. Pidude korraldamisel on naiskodukaitse liikmed alati ise aktiivseiks tegelasiks. Et väliste jõudude appivõtmine on seotud kuludega, on naiskodukaitse liikmed ise moodustanud laulukoori ja näiteringi. Vajaduse korral on malevlased pidude korraldamisel alati abiks olnud. Samuti esinevad spordirühmad kas rahvatantsude või rütmilise võimlemisega. Loteriide korraldamisest võtavad kõik liikmed osa. Nende ülesandeks on mu-

retseda esemeid loteriiks. Tahtes pakkuda rahvale midagi paremat, kogunevad naised käsitööõhtuile ja valmistavad eelpool mainitud otstarbeks ilusaid ja hinnalisi töid. Toetuse mõttes muretsevad liikmed töömaterjali suuremalt osalt ise.

Petseri naiskodukaitse ei ole jäänud eemale ka hoolekandetööst. Siin on eeskätt hoolitsetud vaesemate perekondade alatoitluse all kannatavate laste toitmise ja riietega varustamise eest.

Kõige selle juures on tehtud palju tööd ka enese arendamise alal. On korraldatud rida mitmesuguseid kursusi: käsitöö, keedu, õmbluse ja kodu korraldamise alal. Kursustel valmistatud keedistega esimes Petseri jaoks maakondlikul Põllumeeste Seltsi näitusel ja omandas I auhinnana suure hõbemedali. Kursustest osavõtt oli lubatud ka isikule välispool kodukaitset. Säärane teguviis mõjus propagandana.

Teame kõik, et terves kehas on terve vaim, ja seepärast on loodud kehakultuuri arendamiseks spordirühmi, mis tegelevad mitmekesistel aladel: võrkpall, rütmiline võimlemine, rahvatantsud, suusatamine. Iseäralist huvi tuntakse viimase vastu, milleks ahvatleb Petserimaa sobiv maastik. Sel alal korraldati isegi võistlusi.

Kodukaitse töösse on rakendunud ka setu neid, kes seni umbusklikult pealt vaatasid.

Maal töötamise suureks takistuseks on ruumide puudus ja praegune majanduslik kitsikus.

Petserimaa naised loodavad ja usuvad kindlasti, et nad saavad üle igasugustest raskustest, sest seda nõuab isamaa-armastus.

Laura jaoskonna kodukaunistuse kursused 7.VI. — 10.VI 31. a.

Sakalamaa ringkonna töö möödunud tegevusaastal

Möödunud tegevusaastal jatkas Sakalamaa ringkond tööd eelmisel aastal alatud suunas.

Esikohal seisis jälle kaitseliidu üksuste tootlustamine. Toitlustati malevlasi laagreis, manöövrelil, taktikalisel õppusil, võistlusil ja kursusil. Kõik tootlustamised viidi läbi n.-k. kulul, kusjuures üksikute jaoskondade vahel jaotati alad enamalt jaolt proportsionaalselt tootlustada olevaile malevlasile. Ringkonna poolt korraldati loterii tootlustamisel vajaliste nõude muretsemiseks ja muretseti siis ka 60 komplekti igasuguseid lauanõusid ja täieline köögi sissease.

Erilist jõupingutust nõudis tootlustamise ala korraldamine Viljandi linna jaoskonnalt veebruari lõpul Viljandis korraldatud suusapäevade puhul. Tuli korraldada tootlustuspunktid suusatajate ühiskortereis, einelaud stardis, karastuspunkte 30 km suusutamise rajal, kellaviie-tee suusapäevadele kutsutud külalistele ja ühine teelaud suusapäevade lõppedes kõigile suusatajale ja auvõõrastele. Kõigi nende ülesannetega jaoskond sai toime hästi.

Teadmiste levitamiseks tootlustamise alal on jaoskondade poolt korraldatud arvurikkalt keedu- ja sissekeetmise kursusi. Erilist rõhku pandi sealjuures tootlustamise mitmekesisistamisele ja keedu-, puuvilja ja marjade tarvitamisele. Mitu jaoskonda käis läbi korrapärase kursuste-tsükli sel alal. Kevadel korraldati aiatöökursus. Käsitati keedu-, puuvilja ja marjade kasvatamist, sügisel — kevadise kursuse jatkuna — korraldati taimetoitude valmistamise kursus.

Sanitaaralal korraldati 5. jaoskonnas samariitlaste kursusi. Kuna sanitaarpersonaali ei jatku veel kaitse-

liidu üksustele, siis jatku käesoleval aastal sanitaaralal samariitlaste kursuste korraldamine ja tööd sel alal jatku ka järgnevaiks aastaiks. Propaganda alal korraldati kõigis Viljandimaa kirikuis kontsert-jumalateenistusi 3. nov. n.-k. aastapäeval. N.-k. propagandapäev korraldati Viljandis, Põltsamaal, Tarvastus, Paistus ja Kolga-Jaanis. Propagandapäevade kavvas oli kas kontsert-kõnekoosolek ja jumalateenistus või koosolek ja sellele järgnev pidu või omavaheline koosviibimine. Vabariigi aastapäeval korraldasid peagu kõik jaoskonnad sellekohase sisuga õhtu, kas täiesti iseseisvalt või koos kaitseliidu üksusega. Ka olid jüriöö korraldamisel nii mõneski jaoskonnas na'sed algatajais ja teiste organisatsioonide kaasatõmbajais.

Rahvariiete kandmine on n.-k. algatusel leidnud väärilist tähelepanu ja arvukat levimist.

Härra riigivanema ja diplomaatliku korpuse ringsõidul tervitasid maakonna piiril Kärstnas Tarvastu malevkonna n.-k. jaoskonnad kõrgeid külalisi, neile annetades lilli. Samuti olid külalisi tervitamas n.-k. liikmed Tarvastus, Holstres, Viljandis ja Öisus. Igal pool jättis n.-k. esinemine hea ja soliidse mulje.

Kaitseliidu üksustega on jaoskonnad töötanud lähedas kontaktis ja vahekor on olnud alati hea. Uue kaitseliidu abistamise algatusena pean veel märkima n.-k. ringkonna poolt parimale maleva laskurile kõrgehinnalise võistluspüüsi annetamist.

Ringkonnal on praegu 36 jaoskonda.

E. Oskar, ringkonna esinaine.

Tallinna puuvillariidekauplus nr. 12.

Väike Karja tän. nr. 12.

Tel. 445-48

Suures valikus

moodsaid kleidi- ja bluusiriideid,

pesusametit, velvetit, kardinaid, laud- ja voodilinu, vahariiet, madratsiriiet, pesuriiet, värvilist ja valget, niiti, lõimi, sukaloonga, vatti j. n. e.

Suures valikus alati

kodumaa tekstiilvabrikute saadusi.

Vabrikuhinnad — müük väikesel arvul.

Ülevaade Narva ringkonna tegevusest

Sügis peletas linnud lõunasse, surmas viimse öie põlul ja aasal, lukutas päikesegi halli pilvevaiba taha ja poetas nukruspisaraid sealt alla.

Sügis ja kurbus, hääbumine ja uinak looduses!

Kuid inimene ei allu sellele nukrusele ega tunnista talveuinakut. Sügis kutsub suve lõomast laialipillatud kohusetruud kodanikud jälle kokku, ja need, ammutanud uut jõudu ja värsket energiat suve küllusest, haaravad innuga kinni poolelijäänud tööst. Kõikjal algab tegevus, askeldus, algab loov töö — k o d u k a i t s e töö.

Vaatlen rõõmsat ja tööhimulist hulka — Narva naiskodukaitset. Kirju on see kogu! Tänu kindral Tõnissonile on see pere aasta jooksul märksa kasvanud: võime oma ridadesse paigutada ligi 200 naist. Siin on vanemad ja nooremad, mitmesugusest seltskonnakihist ja rahvusest liikmed sõbralikult koos. Kõiki seob üks eesmärk — k o d u h e a k s! Kõiki õhutab tegevusse tugev kohusetunne. Nagu mesilased kogunevad nad, kannavad kokku ja ehitavad — k o d u k a i t s e k s!

Üldiselt võib Narva ringkond rahuldusega vaadata tagasi läinud aastale: see oli tegevusrikas ja selles tegevuses langeb lõviosa õigusega Narva jaoskonnale.

Narva linnal, sellega ühes ka naiskodukaitsele, oli õnn läinud suvel vastu võtta hulgaliselt kõrgeid küla-

lisi. Suur töö on tehtud. 28. juunil, kui Virumaa VI laulupeo puhul vanade müüride all liikus kuni 10.000 inimest, hoolitses naiskodukaitse riikliku einelaua eest. Iga jsk. saatis siia oma tublimad perenaised.

Nädala möödudes, 5. juulil, oli N.-Jõesuu ja Narva naistel õnn öelda tere tulemast üle lahe meile külla sõitnud Soome kaasvõitlejaile. Samal ajal korraldas Auvere jsk. Utria rannas vastuvõtu vabadusristi vendadele.

Vaevalt jõudsid lahkuda Soome külalised ja valguda laiali liikmed, kui kutse lendas üle ringkonna: olla koos tervitamas meie riigiisa, kes külastas N.-Jõesuud ja Narvat 26. juulil. Jälle tuldi kokku kaugelt ja ligidalt, tuldi heimateolt ja suvepuhkuselt, tuldi vaikselt külakurukestest. Ligi sajast naisest koosnev sini-valge spaleer tervitas soojast südamest kõrgeid külalisi.

Siis lahkuti, et koguneda sügisel ja seista nõu ja jõuga meie vabaduse vahi — kaitsemalevlase — kõrval, tuua oma veering kodumaa altarile.

Rõõmustavaks uudiseks on Kreenholmi jsk. sünd ringkonna juure, kes ka 30-liikmelise perega hakkab rühkima ühise eesmärgi poole. Tervitame südamest nooremad õde!

Valitsegu üksmeel meie keskel, olgu püha meie kodu! Püüame olla väärilised Linda tütreid!

Adele Kirikmar.

Lühike ülevaade naiskodukaitse Lääne ringkonna viimase aja tööst-tegevusest

Möödunud tegevusaastal on ringkond kasvanud 2 uue jaoskonna ja umbes 100 liikme võrra.

Naiskodukaitse Lääne ringkonna jaoskondade töö on seisnud eeskätt malevlaste toitlustamises ja riitega varustamises. Samuti on mitme jaoskonna poolt laske- ja muu spordi ergutuseks pandud välja auhindu, on annetatud kõigile malevkondadele lipud ja igal pool püütud hoolitseda üksuste majandusliku heaolu eest.

Selle kõrval on liikmete enesearendamiseks ja praktiliste oskuste omandamiseks korraldatud loenguid, kõnekoosolekuid, majapidamis-, käsitöö- ja võimlemiskursusi. Gaasikaitse kui ka sanitaaralal on peagu igas jaoskonnas olnud vastavaid loenguid ja esimese abi kursusi. Rahvuslik-isamaalise tunde arendamiseks on korraldatud rahvusliku sisuga alkoholivabu pidusid, jüriöö ja 1. detsembri mälestamisi, vabadussõja lõpu kui ka naiskodukaitse päeval — pidulikke jumalateenistusi kirikuis. Kaitseliidu pere ühendamiseks ja üksteisega lähemaks tutvumiseks on korraldatud perekonnaõhtuid, väljasõite jne.

Ei ole Lääne naiskodukaitse jäänud külmaks ka raskete majandusaegade tõttu laialiselt maad võtnud suuarele puudusele — on jõudumööda püütud aidata puudustkannatavaid lasterohkeid perekondi, jagades neile toetust toiduainete kui ka riiete näol. On hoolitsetud haigete ja abitude vanade eest, neid ravitsedes, kohendades ja korraldades nende kodusid. Jõulurõõmuna mudikasile on korraldatud kingitustega jõulupuid, teelaudu vabariigi aastapäeval ja üldiselt püütud olla abiks hoolekande teostamisel ka teistele seltsidele. Möödunud suvi oli Läänemaal laulupiduderikas — naiskodukaitse jaoskonnad korraldasid laulupäevadel einelaua ja olid tegevad samariitlastena.

Sigella
parim poonimisvaha

Lend stratosfääri

Maailmaruumi vallutamine

Dipl. ins. K. Anton

Pärast seda, kui umbes 60 aastat tagasi Jules Verne kirjutas oma fantastilise romaani „Reis kuu peale“, pole inimesi rahule jätnud mõte — külastada seda naabertaevakeha. Tee sinna polegi nii väga kauge — 40.000 geograafilist miili või 300.000 klm. Valgus vajab täpselt ühe sekundi, et läbistada see kaugus. Kuid ka meie tänapäevased kiireimad liiklemisabinõud võiksid vallutada selle võrdlemisi lühikese ajaga. Kui oletada näiteks hea lennuki kiirust 300 klm. tunnis, siis kehtaks see reis täpselt 1000 tundi või 42 päeva; tähendab, kuluks umbes niisama palju aega nagu reisiks ümber maakera.

Kuid kahjuks kasutada selleks otstarbeks lennukit pole võimalik, sest et lennukit kandev atmosfäär on 50 kilomeetri kõrgusel juba nii hõre, et see ei suudaks kanda õhupalligi, veel vähem lennukit. 300 klm kõrgusel on aga atmosfäär täiesti lõpnu. Ruumisõitja oleks saanud täiesti tühja maailmaruumi, pärast seda,

kui ta oleks teinud ainult ühe tuhandiku osa teest kuu peale.

Selliste olukordade sunnil peab reisiks kuu peale valima teised liiklemisvahendid. Jules Verne tahtis saavutada sihi hiiglasuure kahurilasu läbi. Siinjuures väljus ta arvuliselt kergesti kontrollitavast tõsiasiast, et kuul, mis tulistatakse maapinnalt kuu suunas algkiirusega 20 klm. sekundis, oleks tegelikult võitnud maise raskusjõu ja veidi üle 270.000 klm. maast eemaldudes oleks saanud punkti, milles maakera ja kuu külgetõmbejõud oleksid tasakaalustatud. Sellest punktist lendaks kuul siis kuu raskusjõu mõjul, s. t. langeks ise ta pinnale.

Kuid nõue, anda kuulile algkiirus 20 klm. sekundis, laseb end palju kergemini öelda kui tegelikult läbi viia. Nüüdisaja kõige võimsamate laevasuurtükkide kuulide algkiirus on ainult üks kilomeeter sekundis. Eri-liste konstruktsioonide ja väga pikkade kahuritorude

läbi läks korda maailmasõjas saavutada algkiirusi 2 klm sek. Need olid kuulsaimad suurtükid, mis viskasid oma kuule Saksa liinidelt 120 klm kaugusele ja veel kaugemalegi, kuni Pariisini. Selle algkiiruse suurendamine 10-kordseks peaks aga esitama kahurite konstruktoreile nõudmised, millised tänapäevase tehnika seisu juures on vaevalt läbiviidavad. Kuid kui oletada siiski, et algkiirus oleks saavutatud, paistaks ettevõtte edu vähemalt — veel väga kaheldavana: kuul peaks ju läbistama selle hiiglasuure kiirusega kõige paksemad õhukihid ja kuumenduks seejuures tekkiva hõõrumise tõttu võib-olla nii tugevasti, et hakkaks sulama ja muutuks lihtsalt metallisajuks.

Igatahes on meie aja tehnika täiesti loobunud Jules Verne'i ideest — lasta suurtükikuul kuu peale. Selle asemel on aga üks teine abinõu, mille kohta on tehtud üksikasjalisi, täpseid arvutamisi ja tehniliselt ja praktiliselt täpseid uurimusi, — ja tõeline reis kuule tänapäeval on ainult veel raha küsimus. Niipea kui leiduksid vahendid selleks vajatavad miljonid, võiks edukalt olla ette valmistatud ja teostatud ekspeditsioon kuule kõige tõsisemal viisil. Käesoleval ajal kulutatakse rikaste ameeriklaste ja nendetaoliste metseenide rahalised toetused veel õhu- ja allvee-ekspeditsioonide jaoks põhjaja lõunanabale. Niipea kui nabadest on üle lennatud ja nendel kauemat aega peatunud, nad veel vaevalt pakuvad huvi ja lennu küsimus kuu peale peaks saama aktuaalseks.

Peab ütlema, et nii mõlemad maakera nabad kui ka kuu pakuvad ainult teaduslikku huvi. Kuust teame aga kindlasti, et ta ei oma ei atmosfääri ega vett. Inimesed võivad ta pinnal hoiduda ainult survekindla is tuukruulikondades, hingates kunstlike hapnikuaparaatidega. Pind ise koosneb kivistikust ja on väga võimalik, et selle koosnevus on täiesti sarnane maakera mägedele. Edasi on teada, et kuu pinna igal punktil on poole kuu kestes alati päev, ja teine pool kuud öö. Pika päeva kestes peaks katkestamatu päikesekiirgavus — vähemalt ekvaatori läheduses — omama väljakannatamatut kuumust, sellal kui 14-päevase öö kestes peaks temperatuur langema kuni maailmaruumi külmuseni, mille juures kõik gaasid muutuvad vedelaiks.

Seni kui maakera nabadest ei oldud veel üle lennatud, ikka alati soojendati üles vana muinaslugu, et seal on võimalik leida suuri, lahtiseid veepindu rikkaliku looma- ja taimeriigiga. Samal viisil luuletatakse meile palju veel ka tänapäeval meie poolt ärapööratud kuu küljest. Nii näiteks ollakse arvamises, et võib-olla kuu peal kõik vesi ja õhk võiks olla korjunud ta nägematule poolele, ja et on võimalik, et seal võib leida ka inimsarnaseid olevusi. Küll räägib igasugune selge mõistus sellise oletuse vastu, kuid ka need legendid lahenduvad alles lõplikult siis, kui inimestel õnnestub külastada kuud ja järele vaadata ka toda poolt, mida seni pole näinud ükski inimsilm.

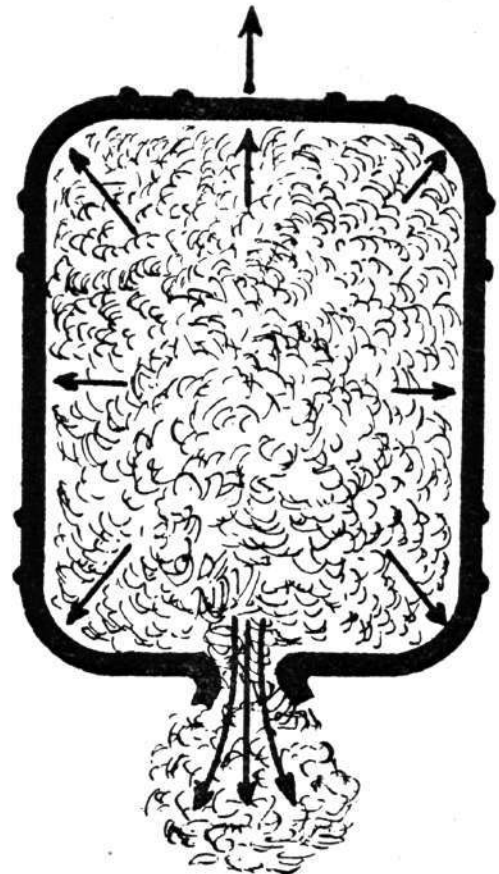
Selliseks liiklemisvahendiks on hiiglasuur, kõigi viimisteldud tehniliste abinõudega konstrueeritud rakett. Lugejad tunnevad vist küll tulevargi rakette, mis lendavad üles suurtesse kõrgustesse nagu tulised maod, silmapilguks pakuvad imekena pildi ja siis kaovad pi-

meduses. Kuid paljud ei tea või mõistavad koguni valesti raketi tegevuse printsiipi.

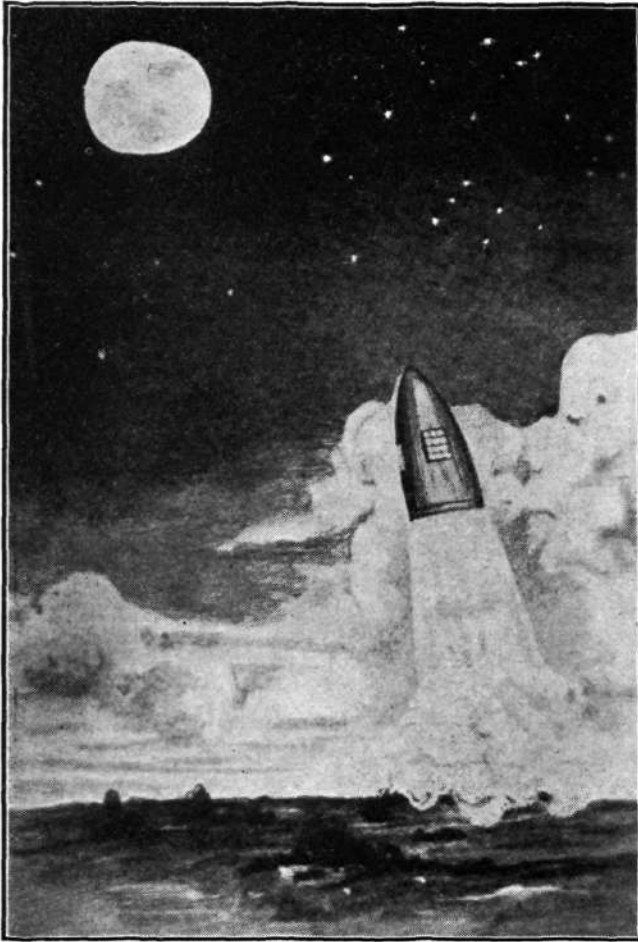
Kujutelgem igalt poolt kinnist, tugevate seintega riista, mis on täidetud surve all oleva gaasiga. Gaas surub riista kõigi külgede peale igas suunas võrdsete jõududega. Igale survele ühes suunas vastab siinjuures võrdne surve vastupidises sihis. Kõik need surved tasakaalustuvad vastamisi ja riist ei näita mingit püüet — liikuda mingisuguses suunas.

Kuid pilt muutub, kui riista ühes kohas teha avaus. Siis loomulikult gaas ei avalda ses kohas mingit survet riista seinale, küll aga temale täpselt vastupidises suunas oleva seinale. Tekib, tähendab, surve, teatud jõud, mis ei ole tasakaalustatud võrdse, vastupidiselt suunatud jõuga, ja kogu riist seepärast liigub teatud sihis (pilt 1). Kuid avausel, mille tegime riistas, on nüüd veel ka teine tähendus. Kokkusurutud gaas tormab välja sellest avausest täpselt samuti nagu püsirohugaasid raketi lahtisest osast. See nähtus viib sageli ebaõigetele seletustele, et väljavoolav gaasijuga nagu tugineks atmosfääri õhule või suruks sellele ja seetõttu ajaks raketi ülespoole. See on aga põhimõtteliselt vale. Rakett töötaks õhutühjas ruumis täpselt samuti nagu atmosfääris.

Probleemi edasilahendamisel peab silmas pidama kaht võimalust: meeskonnata ja meeskonnaga raketi saatmist kuule. Jules Verne'i lugejad teavad, et ta

Raketi printsiip.

Rakett kuu peale.

mahutas oma suurtükikuulisse reisiks maailmaruumi kolm vahvat meest. See on luuletaja fantaasia, mida oli vaja, et jutustus teha põnevaks. Tegelikult midagi sarnast oleks täiesti võimatu, sest et kuul, mis tõesti peaks lendama kuuni, lühikeste sekundite vältel, millede keskes ta ruttab läbi suurtüki toru, peaks tekitama hiiglasuure kiirendusjõu, mis purustaks ja rebiks lõhki iga elusa olevuse.

Oma raketi viskes kasutab Oberth kaugeleulatuvalt moodsat gaasivedeldamise saavutust. Hapnikku ja vesinikku ei sisalda rakett kokkusurutud seisukorras; selleks oleks tarvis äärmiselt tugevaid ja vastavalt raskeid teraspudeleid, vaid vedelas seisukorras, kergeis Devari riistades, mis on praktilises elus tuntud termos pudelitenä. Seega on võimalus varustada raketti suurte põletisaine hulkadega väikeses mahutuses ja kõige vähema surnud kaalu juures saavutada tarviline tõukejõud.

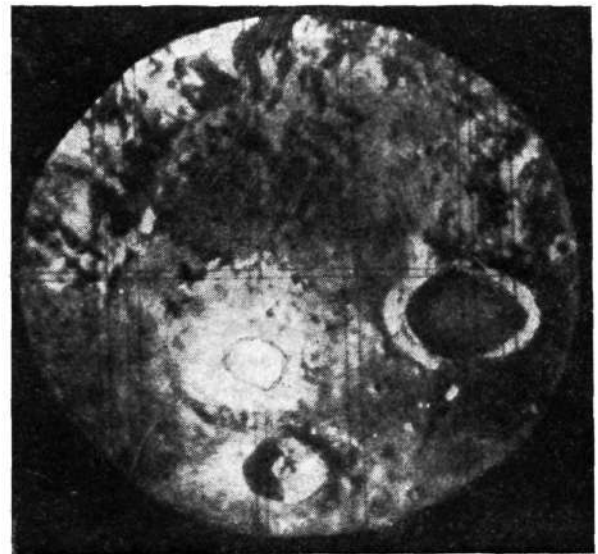
Oberth oma soliidses teoses „Rakett planeediruumisse“ räägib: Aparaat koosneb alkoholraketi ja vesinikraketi. Ta on 5 mtr. pikk, 55,6 cm jäme ja kaalub 544 kg. Sellest tuleb 69 kg. vesinikraketi. Ehitusmaterjalina tuleb arvesse kõigepealt eriline alumiiniumsegu, mis on ainult 3 korda raskem kui vesi ja omab tõmbetugevuse 30 kg. igale millimeetrile.

Vesinikraketi jaoks paneb Oberth ette ehitusmaterjaliks võtta puhast tina. Ta väljub siinjuures tösi-asjast, et see rakett algab oma tegevuse alles suure kauguses maakerast, täielises maailmaruumi külmuses. Temperatuuride juures 150 ja enam kraadi Celsiust alla nulli saab tina terase tugevuse, milline asjaolu on ju küllalt tuntud sageli tõendatud katseist vedela õhuga.

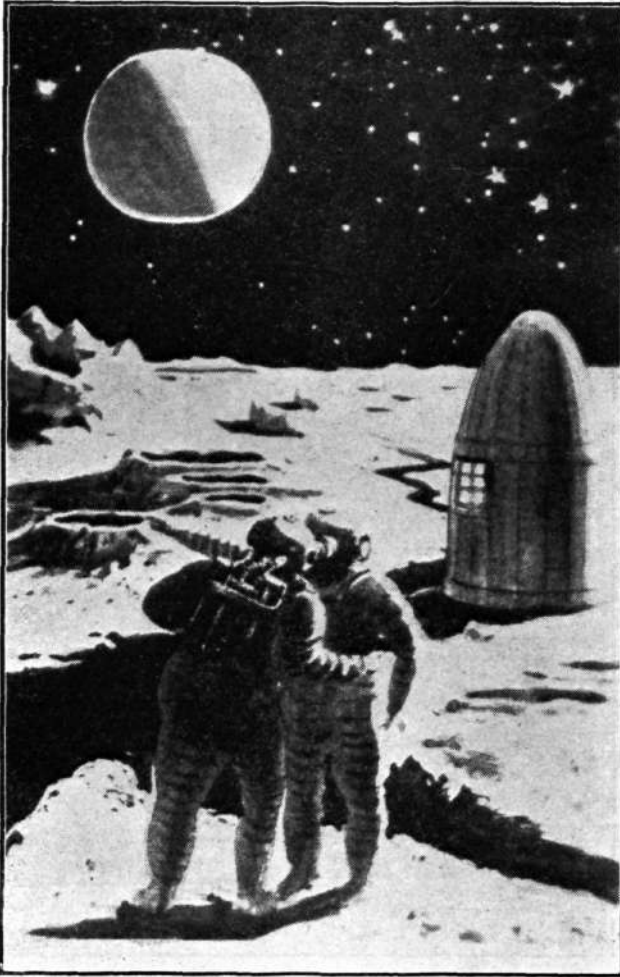
Kui nüüd põletataks puhast alkoholi küllaldasel hapniku juurevoolul, saadaks äärmiselt kuum, kuid oma ulatuses võrdlemisi väike leek. Selle leegi kuumus oleks vististi isegi nii suur, et siinjuures peaks aset leidma jällegi osaline, vasttekinud põlemisproduktide veeauru ja söehappe lagunemine oma algaineisse. Kuid heaks raketitõuke leegiks ei võiks sellist ülekuumendatud leeki igatahes lugeda. Suured, temas kogunenud soojushulgad oleksid väljunud maailmaruumi peagu kasutult. Oberth paneb seepärast ette — lisada alkohol-hapniku leegile põlemisprotsessi ajal juure kaunis tunduvaid hulki vett. Põlemissoojuse mõjul muutub vesi silmapilkselt veeauruks ja seega saadakse kütet küll külmemana, kuid ka palju suurema ja palju tugevama jõuga väljapurskava leegi põlemisdüüsidest.

Sellest aga oleneb kõik. Kogu raketi töötamisviis põhjeneb ju sellel, et igal sekundil väljuks düüsidest teatud kaaluhulk leeki moodustavaid, võimalikult suure kiirusega gaase. Seepärast arvab Oberth vajaliseks alkoholraketi juure anda 45,8 kg. alkoholi ja 341 kg. vett, millised vedela 98,9 kg. hapniku kasutamisel moodustaksidki raketi leegi. Siinjuures väljuksid põlemisgaasid düüsidest kiirusega 1.800 mtr. sekundis ja saavutaksid seega soovitud mõju.

Kas on Oberthi ettepanekul väljavaadet teostuda lähemal ajal? Oberth ise hindab ülalkirjeldatud raketi valmistamise kulud, juure arvatud eelkatsed, 40—50.000 kroonile. Kui oletada, et isegi väga ebasoodsail tingimustel maailmaruumi vallutamiseks tõeliselt kõlvulise raketi katsestamise kuludeks oleks vaja veel sama-

Raketi saabumine kuu pinnale.

Esimesed inimesed kuul.

sugune summa, siis poleks see ka veel põhjuseks visata kogu asi nurka. On ju teiste eksperimentide jaoks, nagu näiteks maakera nabadest ülelendamiseks, palju suuremad summad kirjutatud „kadunud fondide“ arvesse. Lõpuks oleks ju kuu ehitusviis sihiks, mis palju enam peaks tõmbama kui lootusetult tühjade nabadest piirkondadest üle lendamine, ja seepärast tohiks küll loota, et lähemate aastate jooksul leitakse ka tarvilised summad Oberthi ettepaneku praktiliseks läbiviimiseks.

Mida võiks siis tegelikult saavutada selliste raketidega? Oberthi poolt üksikasjaliselt väljaarvutatud raketit saabuks kindlasti kuupinnale. Teatud kauguseni võidaks jälgida ta lendu meie suurimate pikksilmadega. Siis aga jääks ta oma väiksuse tõttu nägematuks. Tähendab, ei võidaks midagi teada ta sihile saabumisest, kui ei hoolitsetaks eriliste teadete andmise seadeldiste eest. Seda võiks teostada mahutades vesinikraketit peasse suurema hulga näiteks magneesiumi välklaengut, mis sütitaks raketi pörkamisel kuupinnale ja tekitaks mõnede sekundite vältel hiiglasuure valguslaigu. Peab siinjuures oletama, et raketit saabub sihile noorkuul, — kuu valgustamatule pinnale, sest muidu pimestaks päikesevalgus iga kunstliku valgustussignaali.

Ja nii viisi — kujutelgem — oleksid nende abinõudega varustatud esimesed inimesed jõudnud kuupinnale. Oletagem, et maabumine leidis aset kavatsuse järgi kuu valgustatud küljel ja kõrgemal, umbes 60° kuni 70° laiuses. Reisijate paremuseks oleks siis 14 maa päeva kestev kuu päev; teiselt poolt aga oleks selle pika päeva päikesekuumus mitte just väljakannatamatu, sest et päikesekiired kõrges laiuses langevad kaunis kallakult.

Raketit lamab nüüd kuupinnal ja läbi suurte vaatlusakende võivad seesistujad vaadelda päikesest valgustatud kuumaastikku kõigis üksikasjus. Kuid nad teavad, ja ka välisruumiga ühenduses olev baromeeter tõendab seda, et välispool nende raketit pole siin mingit atmosfääri ja seepärast ka mingit jälge õhusurve. Kui nad avaksid oma pelgupaiga ukse või mõne akna, haihtuks silmapilkselt selles leiduv õhk. Õhusurve raketit sisemuses muutuks hetkel samuti nulliks, ja lisaks sellele — nad nende kehaes veel valitseva õhu ülesurve tõttu rebitaks tükkideks nagu sügavvee kalad, kes veepinnale liig kiiresti üles tõmmatakse.

See siis tähendab ei lähe. Kuid see läheb teisiti. Meie raketit ruum omab mitte lihtsa ukse, vaid reegli-pärase „õhutamm“. Seinas on väike kamber, umbes telefoniputka taoline, mida kahe ukse abil võib ühendada kordamööda: kord raketit sisemusega, kord välismaailmaga. Ja nüüd varustavad end meie kuureisijad tuukruulikonna sarnase riietusega. See on ülikond tugevast kummiriidest linariidest vahevoodriga, mis kergesti kannatab välja seesmise ülesurve — ühe atmosfääri. Vasest kübar vaatlusklaasidega keeratakse peale. Hapnikuaparaat seljal hakkab töötama. Nüüd astub esimene kuureisija vaheputkasse. Õhutihedalt sulgub uks tema taga. Hakkab töötama pump, mis imeb õhu putkast peagu täiesti välja, pumbates selle raketit sisemusse. Baromeeter näitab selle toimingut protsessi. Nüüd näitab ta peagu nulli. Keeratakse lahti välisukse kruvid ja esimene inimene astub kuu pinnale, teeb samme, astub edasi. Omapärane kergustunne valdab teda seejuures. Maakeral kaalus ta 75 kg. Siin ta lihaksed peavad kandma ainult 6-diku osa sellest, ainult 12 kilogrammi. Kerge hüpe, mis teda oleks tõstnud maakeral vaevalt poole meetri võrra, viskab ta peagu 5 meetri kõrgusele. Üle 30-meetrilise kaljuprao ta hüppab kerge hooga.

Võrratu vaade ümberringi! Päikese valgus on nii tugev, et sunnib pooleldi sulgema silmad. Ja siinsamas kõrval jällegi sügav öö. Pigimust on ka taevas. Kui ta pöörab päikesele selja, näeb ta mustal firmamendil sädelevaid tähti. Ka siin kuu peal on samasugune järsk muutus valguse ja pimeduse vahel nagu maakeral. Seal — väike kaljukoonus, mis heidab pika varju. Ta astub selle varju, ja peagu silmapilkselt ümbritseb teda sügav öö; on pime ja külm. Seni langesid päikesekiired katkestamatu jõuga ta kummiülikonnale ja soojendasid teda kaunis tugevasti; siin varjus aga ta tunneb maailmaruumi külma ja otsib ruttu jälle soojust andvast päikesest valgustatud kohti.

Ja nüüd ta näeb ka oma seltsilisi, kes samuti väljusid raketist. Näeb neid enda poole tulevat ja tunneb löbu nende koomilisist hüppeist ja liigutustest. Hüüab neile midagi. Mürisevalt kajab talle vastu ta oma

hää, vaskkübarast tagasipõrganult vastu ta kõrva trumminahka. Kuid teised ei kuule ta hüüdu. Ta tunneb seda nähes nende suuliigutusi, kuna ükski heli ei tungi ta kõrvu, sest et tühi maailmaruum nende vahel sumbutab iga heli, mõjub absoluutselt isoleerivalt.

Üks seltsilisist astub talle lähemale, nii lähedale, et nende vaskkübarad puutuvad kokku. Ja nüüd alles, kuna vask puutub kokku vasega, kandub üle heli ja ta kuuleb, mida teine talle ütleb, mida ta jutustab talle oma esimesist muljest kuu peal. Ükski teine selgitamisviis pole võimalik, või kõik nad peaksid varustatud olema raadiosaatjatega ja vastuvõtjatega, sest et ringhäälingu eetrilained tungivad läbi ka absoluutselt tühjast ruumist.

See on esimene inimkonna esindajate külaskäik kuule. Meie reisijad võtavad ette käike raketi lähimasse ümbruskonda. Nad korjavad kive ja teevad kindlaks, et kuupinna koosnevus vastab täiesti maakera ürgmägestikule. See on eranditult plutooniline kivistik, mida nad haamrite ja kangide abil lahti kangutavad ja toovad kui väärtusi oma raketi juure. Graniit, porfüür, basalt, kuidas kõiki neid kivisorte muidu veel nimetatakse. On kahtlematu veendumusega näha, et kõik nad on tekkinud kunagi tuliste voolude tardumisest, et nad iialgi pole tunda saanud vee mõju.

Vesi puudub. See on järgmine leidus, mida teevad meie kuureisijad. Tekib küsimusi, mida elavalt kommenteeritakse. Kas oli üldse kunagi vett kuul? Ja kui see kord ka oli, kuhu on see jäänud? Kas see on kadunud jäljetult kuu sisemusse? Või ta võis haihtuda maailmaruumi gaasi kujul, kui veeaur, võites nii väikese kuu raskusjõu? Palju küsimusi, millele puudub aga vastus. Kui oletada üldiselt tuntud Kant-Laplace'i loomisteooria järgi, et kõik meie päikesesüsteemi planeedid ja trabandid on tekkinud üldisest ürgudust, siis peaks olema kõigil neil tähtedel umbes üks ja sama keemiline koosseis; peaks tähendab oletama, et kuu vähemalt enne kunagi pidi omama vee ja seda siis kaotama kuidagi alles aegade jooksul. Kuid meie ei tea, kas maakera kuu tõesti on võrsunud ürgudust.

Mööduvad maakera päevad. On aeg mõelda tagasireisile. Kui nad, pooleldi ära pöördunud päikesest, vaatlevad pimedat firmamenti, näevad nad kitsa sirbi, umbes neli korda suurema kui kuu sirp näib maakera elanikele. Hiiglahulk noid punaseid kiiri, mida meie näeme maakeral hommiku- ja õhtuhämaruses, voolab katkestamatult maailmaruumi ja annab maakerale hoopis teissuguse välimuse kui õhutule kuule. Maakera sirp paistab roosakas ja vasevärvilises säras, ja tugev koduigatsus valdab meie reisijaid tühjas kuukõrves.

Rakett seatakse korda tagasisõiduks. Juba sulgub üks viimse seesolija järel. Tõmme gaasikraanide pidemeist. Surumine nõobile, mis saadab sütitava sädemepuhujate juure. Juba susiseb ja mühab raketi

Raketi maandumine.

põhja all. Ruttu heidavad reisijad pikali, võides lamades kõige paremini vastu panna survele, mida avaldab nende kehadele kiirendus umbes 40 mtr. sekundis. Juba nad tunnevad, kuidas pind kaob nende alt. Möödub pool tundi. Siis kaob surve vähehaaval, ja alatise kiirusega 15 km. sekundis ruttab rakett maakera poole. Vaevalt 40 minutit kestab sõit, siis on juba saabunud neutraalpunkti; nüüd võib maakera külgetõmbejõud kuu külgetõmbejõu, ja algab kolossaalne langemine maakera pinnale.

Ammu vaadeldi tagasijõudvat raketti maapealseist tähetornidest. Juba siirduvad igalt poolt õhulaevad ja jõuvankrid ta maabumiskohale. Vaimustava hõiskamisega tervitatakse tagasitulnud kuusõitjaid ja tuuakse nad juubeldusega lähimasse linna.

Esimene inimestega varustatud raketiekspeditsioon on seega õnnelikult lõpnud. Teadusmeestel on tööd paljudeks kuudeks, et uurida ja hinnata kuureisijate rikkalikke uudistulemusi.

Hambapasta

„ISIS“ kreem

„ISIS“ puuder

„ISIS“ seep

A=S. „EPHAG“ Harju tän. 41

SEEBIVABRIK JA KOSMEETIKA-
LABORATOORIUM

„Riviera“

omanik B. GLÜCKMANN.

Suur Pärnu m. 120.

Asut. 1900. a.

Telef. 31-98.

Soovitab tuntud headuses:

KIRJUT SEEPI,
SAUNASEEPI
„RIVIERA“ NR. 52,
inglise seepi,
majanduse seepi nr. 16,
saunaseepi „Progress“,
rohelist seepi.

KÕIKSUGUSEID TUALETTSEEPE,

pileeritud ja pileerimata.

KOSMEETIKATARBED:

Lõhnaõlid, puuder j. n. e.

Esimese järgu kaup.

Hinnad odavad.

Eeskuuliku ja ajakohase maitse
kohaselt suurim valik

elegantset meeste pesu,
Borsalino kübaraid,
maitserikkaid kaelasidemeid

L. D. EPSTEIN'i

asutatud 1876

juures

Tallinn, Kuninga 2, tel. 436-97

Ateljee «Ed. Taska»

Tallinn, RÜÜTLI 32 Telefon 443-58

*Algupärased kaunistatud naftatööd ja
--- kunst-köited ---*

*Sündsaimad esemed kingitusteks ja
--- mälestuseks ---*

J. B E R G,

TALLINN, HARJU TAN. 30

TELEFON 435-16

Moe- ja pudukaubad

suures valikus.

Peened naftakaubad oma

töökojast.

Häid küttepuid

ostate soodsate hindadega

Vennad Veisenberg'i

KÜTTEPUUDE LADUDEST

V. Tartu mnt. 12 ja Liivalaia 34,

telefon (2)22-98.

Aiavilja- ja konservitööstus

E. BEHR

(asutatud 1891. a.)

Tallinn, Kadaka t. 2, tel. 435-51,
Telegr. aadr. „Konservbehr“.

Eriala:

Tallinna kilud

Peale selle valmistatakse ka teisi kalakonserve,
nagu sprotte õlis, tomatis jne, ning aiaviljakonserve.

ÄRIMEHED!

Järgmine «Kaitse Kodul» number ilmub jõulunumbrina suures kaustas ja rikkaliku sisuga. Kasutage soodsat kuulutamise võimalust, sesil pidage meeles, et kaitseleitud laia pere poolehoid on määratud neile äridele, kes kuulutavad «Kaitse Kodul's»

Mis on turbapriimus?

Aparaat, mis keedab kiiresti ja odavasti nagu petrooleumipriimus ja soojendab naguahi. Valmistatud kodumaal, tarvitab omamaa turvast. Ei tee müra, ei riku õhku, ei tahma kööki, plahvatusohtu pole. Lõpuks veel võrratult odav — maksab kõigest 3 kr. 50 senti. Proovige ja Teie olete mõnusalt üllatatud. Müügil Balti jaama kaubahoovis, Vaksali puisteel, Telliskivi tän. raudtee ülesõidu juures ja teistes Riigi Turbatööstuse turba müügikohtades.

Riigi Turbatööstuse juhatus, Tatari nr. 1. Telef. (2)26-16, 430-32.

Asut. 1884. a.

Vaiba-,
tahi-,
suka-,
kampsoni-,
koe-,
lõime-

I õ n g a

lambavilla ja vatti

alati saadaval

M. TESLON'i

villatööstuses,

Harju t. 45, sissekäik Mürivahe t. 2.

Aleksander Volke

vorstitööstus

müüb lihasaadusi ja vorste
suurel kui ka väikesel määdul

Müügikohad:

Jakobsoni 18;

Uus turg: tõldades.

EESTI RAHVAPANK

ASUTATUD AASTAL 1920

TALLINN, SUUR KARIA TÄN. 19, OMA MAJAS ☎ TELEFON 425-55

TELEGR. AADRESS: RAHVAPANK, TALLINN

ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE KESKPANK

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE. OMA LAIALDASE KORRESPONDENTIDE VÕRGU KAUDU OTSEKOHENE ÜHENDUS KÕIGI KODUMAA LINNADega, ALEVITE JA RAHVARIKASTE KOHTADEGA ☎

KESKPANGA LIIKMEKS ON 255 ÜHISTEGELIST JA OMAVALITSUSE ASUTUST

ADDRESS: TALLINN-VOLTA 3.
TEL.: 426-31, LADU 426-32.

KODUKAITSJAD, SILMAD SIIA!

VALMISTAME KÕRGEVÄÄRTUSLIKKE:

VILLASEID KLEIDI- JA MANTLIRIIDEID,
NAGU: **TWEED**, RIPS, CHARMELINE,
CABARDINE, POPPELINE, FLAMENGO
J. N. E. SIIDKLEIDIRIIDEID, VOODRI-
RIIDEID, NAGU: **CRÊPE DE CHINE**,
CRÊPE GEORGETTE, ATLAS, SERGE,
SIIDRIPS J. N. E

TUNTUD HEADUSES VALMISTAME:
COTTON- JA MUID SUKKI, SOKKE, TRI-
KOOPESU, SIIDPESU DAAMIDELE,
TRIKOOD KANGASTENA, PESUPIT-
SE, IGASUGU PAELU, NÖÖRE J. N. E.

G. BIRK'i

auru-värvimise ja keemi-
lise puhastuse tööstus,
Maakri tän. 23, telef. 309-18.

Vastuvõtmise ja väljaandmise koht
Raekoja platsil 13

(Ohvitseride Kasiino kõrval), telefon 429-28.

Ülikondade, palitute jne. pressimine ja
riide dekateerimine – ühe päeva jooksul.

Tööhinnad alandatud.